

A Barnahus Minőségi Előírások

**Iránymutatások multidiszciplináris és
intézmények közötti megoldásokról az
erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára**

Összefoglalás

PROMISE projektsorozat www.childrenatrisk.eu/promise

Kiadja: Balti-tengeri Államok Tanácsának Titkársága és a Child Circle nevű szervezet

Szerző: Olivia Lind Haldorsson, Child Circle

Előszó és fő közreműködők: Bragi Guðbrandsson, Gyermekvédelmi Kormányhivatal, Izland

Szakértői csoport:

Gordana Buljan Flander, Zágrábi Gyermek- és Ifjúságvédelmi Központ

Åsa Landberg, pszichológus és pszichoterapeuta

Resmiye Oral, Az Iowai Egyetem gyermekvédelmi programja

Carl Göran Svedin, Barnafriid – Nationellt kunskapscentrum, Linköpingsi Egyetem

A jogi felülvizsgálatot végezte:

Rebecca O'Donnell, Child Circle

Felülvizsgálat és jó gyakorlatok:

Janet van Bavel, Gyermek és Ifjúsági Traumaközpont, Haarlem

Tea Brezinscak, Zágrábi Gyermek- és Ifjúságvédelmi Központ

Britta Bäumer, Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Egység, Barnahus Stockholm

Ylva Edling, Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Egység, Barnahus Stockholm

Ólöf Ásta Farestveit, Barnahus Reykjavik

Anna Frank-Viron, Children's House, Gyermekvédelmi Osztály, Társadalombiztosítási Testület

Turid Heiberg, Balti-tengeri Államok Tanácsának Titkársága Anna Nelsson, Barnahus

Linköping Rebecca O'Donnell, Child Circle

Anna M Pettersson, Barnahus Linköping

Ana Marija Spanic, Zágrábi Gyermek- és Ifjúságvédelmi Központ

Andrea Wagner Thomsen, Gyermek, Ifjúsági és Családsegítő Központ, Szociális

Szakszolgálatok Országos Testülete

A pilot során közreműködtek:

Michael van Aswegen, TUSLA, Írország

Dainora Bernackiene, Gyermekosztály, Család- és Közösségi Osztály, Társadalombiztosítási és Munkaügyi Minisztérium, Litvánia

Andreea Bijii, Save the Children nevű szervezet, Románia

Laura Celmale, Association Center Dardedze nevű szervezet, Lettország

Adina Mihaela Codres, Munka- és Családügyi, Szociális Védelmi és Idősügyi Minisztérium,

A Gyermekvédelmi Jogok és Örökbefogadási Nemzeti Hatóság, Románia

Barnahus Nemzeti Tudásközpont, Szombathely, Magyarország

Maria Keller-Hamela, Empowering Children nevű alapítvány, Lengyelország

Vasiliki Kourri, Hope for Children CRC Policy Center nevű szervezet, Ciprus

Ann Lind-Liiberg, Szociális Minisztérium, Gyermek- és Családügyi Osztály

Viola Läänerand, Gyermekvédelmi Egység, Észtországi Társadalombiztosítási Testület,

Észtország

Andrea Moehringer, ChildHood Germany nevű szervezet, Németország

Lauris Neikens, Gyermek- és Családpolitikai Osztály, Népjóléti Minisztérium, Lettország

Beata Wojtkowska, Empowering Children nevű alapítvány

Országok közötti kísérleti tapasztalatcsere:

Bulgária: Közösségi Tevékenységek és Gyakorlatok Intézete (SAPI)

Ciprus: Hope for Children CRC Policy Center nevű szervezet és a Szociális Szakszolgálatok Minisztériuma

Anglia: Országos Egészségügyi Szolgálat (NHS)

Észtország: Gyermekvédelmi Egység, Észtországi Társadalombiztosítási Testület és a

Szociális Minisztérium, Gyermek- és Családügyi Osztálya

Németország: ChildHood Germany nevű szervezet

Magyarország: Barnahus Nemzeti Tudásközpont, Szombathely és a Terre des Hommes Alapítvány

Írország: Az Ír Rendőrség és a TUSLA nevű szervezet

Lettország: Association Center Dardedze nevű szervezet és a Gyermek- és Családpolitikai Osztály, Népjóléti Minisztérium

Litvánia: Gyermekosztály, Család- és Közösségi Osztály, Társadalombiztosítási és

Munkaügyi Minisztérium és az Állami Szociális Otthon, az „Užuovėja“

Luxemburg: Oktatási és Gyermek- és Ifjúságügyi Minisztérium

Málta: FSWS-Appogg nevű szervezet, Gyermekvédelmi Szakszolgálatok

Lengyelország: Empowering Children nevű alapítvány

Románia: Munka- és Családügyi, Szociális Védelmi és Idősügyi Minisztérium, A

Gyermekvédelmi Jogok és Örökbefogadási Nemzeti Hatóság és a Save the Children Romania nevű szervezet

Skócia: Children First Scotland nevű szervezet és a Skót Bíróságok és Törvényszék Szolgálat

Szerkesztők: Rebecca O'Donnell és Daja Wenke

Fordította: Gyurácz Zoltán

Lektorálta: Enderiné Szemők Ildikó

Tartalom

Előszó.....	4
Bevezetés	6
A Barnahus-modell.....	9
A Barnahus Előírások.....	13
Hogyan olvassuk az előírások leírásait?	14
1. Előírás: Alapelvek és horizontális tevékenységek	16
2. Előírás: Multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködés a Barnahusban.....	23
3. Előírás: A tágabb célcsoport.....	27
4. Előírás: Gyermekbarát környezet.....	29
5. Előírás: Intézmények közötti esetkezelés.....	31
6. Előírás: A gyermek kihallgatása	35
7. Előírás: Orvosi vizsgálat	39
8. Előírás: Terápiás szolgáltatások.....	41
9. Előírás: Kapacitásépítés	43
10. Előírás: Megelőzés: Információ-megosztás, szemléletformálás és külső kompetenciaépítés.....	45
A rendelkezések, a jogi kötelezettségek és az Európai Barnahus-előírások összekapcsolása – áttekintés	47

Előszó

Az *Európai Barnahus-előírások* Európában elsőként próbálják meghatározni a Barnahus-modellként ismert beavatkozó intézkedések és szolgáltatások elveit. A Barnahus („Gyermekek Háza”) kifejezés Izlandról származik, ahol az első Barnahust 1998-ban alapították. Azóta számos további ilyen házat alakítottak ki, főként a skandináv országokban.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményét (UNCRC) a világ szinte minden országában ratifikálták, ami elősegítette a gyermekjóléti szakpolitikák és gyakorlatok Európában kialakuló konvergenciáját, amely számos különböző szereplő, köztük kormányzati és nem kormányzati szervezetek, szakmai társulások és egyetemek fokozott együttműködésén és közös erőfeszítésein alapul. Ezekhez hozzáadódik még az Emberi Jogok Európai Bírósága és az Európai Bírósága ítélezési gyakorlatának hatása, amelyek határozataikban az elmúlt évtizedben több esetben is hivatkoztak az ENSZ Gyermekjogi Egyezményére. Ennek eredményeként az Európában domináns két különböző gyermekvédelmi hagyományt – a szakpolitikák és eljárások által szabályozott „Gyermeatmentést” és a családközpontú, kevésbé a gyermekre koncentrált „Családtámogatást” – egyre inkább felváltotta az ENSZ Gyermekjogi Egyezményében megfogalmazott, jogokon alapuló megközelítés.

Ezek a folyamatok szolgáltatták azt a háttérrel, amelyben a Barnahus-modell elvei és gyakorlata megvalósulhatott és tovább terjed. A Barnahus kísérletet tesz a gyermekek jogainak „működőképes” érvényesítésére, azaz megfelelő támogatást, védelmet és gyermekbarát igazságszolgáltatást igyekszik biztosítani számukra. Az *Európai Barnahus-előírások* előírások ezeket az operatív gyakorlatokat testesítik meg, ezért iránymutatásnak kell őket tekinteni az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi jogérvényesítésének elősegítésében.

A Barnahus-modell multidiszciplináris és intézmények közötti megközelítést képvisel, amely egy szervezet égisze alatt biztosítja a különböző (igazságszolgáltatási, szociális, egészségügyi) ügynökségek együttműködését

egyetlen gyermekbarát helyszínen, amely átfogó szolgáltatásokat kínál a gyermekek és családtagjaik számára. A Barnahus-modell azon a feltételezésen alapul, hogy a gyermek által elmondottak kulcsfontosságúak a gyermekek ellen elkövetett bántalmazás feltárásához és kivizsgálásához mind büntetőjogi, mind pedig gyerekvédelmi és terápiás célokból.

Noha a Barnahus kifejezés meglehetősen konkrét jelentéssel bír, a Barnahus-házak létrejöttének módja és szervezeti formái országonként, és néha országon belül is különböznek. Eltérések vannak a célcsoportok között, a szerepek és felelősségek viszonyrendszerében, valamint a partnerek közötti együttműködés kereteiben a fő funkciók megvalósítását illetően. Ez magában foglalja például, hogy mely szakmák képviselői végzik a gyermek kihallgatását, melyik igazságügyi eljárásrendet alkalmazzák, illetve milyen módon nyújtanak terápiás és egészségügyi szolgáltatásokat.

Az operatív struktúra e különbségei emelik ki a modell rugalmasságát, és hogy milyen sokrétűen tudták azt az egyes országok eltérő jogrendszereihez, társadalmi struktúráihoz, kulturális hagyományaihoz és szakmai gyakorlatához igazítani, ami ösztönzőleg hathat azokra, akik maguk is szeretnék létrehozni Barnahust.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a Barnahus nem egy merev modell, sokkal inkább egy fejlődő, alakuló gyakorlat, amely képes alkalmazkodni az erőszak áldozatává vagy tanújává vált gyermekek komplex szükségleteihez.

Az *Európai Barnahus-előírások* fontossága éppen egy olyan keretrendszer létrehozásával válik nyilvánvalóvá, amelyen belül bizonyos mértékű rugalmasságra és alkalmazkodásra van lehetőség. Természetesen vannak korlátai annak, hogy a modell hitelességének megőrzése mellett hányféle megvalósítási mód jöhet számításba. A Barnahus bizonyítékon alapuló gyakorlatokra épül, beleértve az igazságügyi eljárásrendeket, a terápiás beavatkozásokat és az orvosi vizsgálatokat. A különböző kultúrákban kiemelten fontos ragaszkodni a Barnahus bizonyítékon alapuló elveihez a modell megvalósításakor.

A Barnahus elveit és gyakorlatát ma már az Európa Tanács (ET) és az Európai Unió (EU) számos európai jogi és szabályozási eszköze is tükrözi, illetve támogatja közvetett vagy közvetlen módon, mint pl. a gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális zaklatása elleni Európa tanácsi egyezmény (2010)¹, az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010)², a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011)³, a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló uniós irányelv (2011)⁴ a bűncselekmények sértettjeinek támogatására, védelmére és jogaira vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló uniós irányelv (2012)⁵.

Az európai országok nagy többsége ezért elkötelezte magát a Barnahus-modell alapját képező, nemzetközi és regionális jogszabályokban megfogalmazott kötelezettségek végrehajtása mellett. Az Európai Barnahus-előírások alkalmazása remélhetőleg értékes eszköznek bizonyul majd ennek megvalósításában.

Bragi Guðbrandsson, 2017. március

1 Az Európa Tanács a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális bántalmazás elleni védelméről szóló egyezménye (CETS 201)

2 Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága gyermekbarát igazságszolgáltatásra vonatkozó iránymutatásai (amelyet a miniszterhelyettesek 2010. november 17-ei 1098. ülésén. fogadtak el.)

3 A gyermekek jogairól, valamint a gyermek- és családbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás

4 AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011/92/EU IRÁNYELVE (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről

5 AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2012/29/EU IRÁNYELVE (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2001/220/JHA tanácsi kerethatározat felváltásáról

Bevezetés

Ha egy gyermek erőszaknak van kitéve, számos különböző szervezet, mint például szociális szolgálatok, egészségügyi és mentális egészségügyi szolgáltatások, illetve bűnüldöző szervek kötelessége a gyermek jogainak és jóllétének védelme és elősegítése. Mindegyikük egyéni felelősséget visel azért, hogy szerepüket hatékonyan és gyermekbarát módon lássák el, és hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét tartsák mindenkor elsődlegesen szem előtt.

Ha ezek a szereplők nem működnek együtt, a különféle szervezetek és tudományágak párhuzamosan zajló vizsgálatai és kiértékelései a gyermeket arra kényszeríthetik, hogy a szörnyű élményeit újra és újra átélje. A kutatások és a klinikai tapasztalatok azt mutatják, hogy a különböző személyekkel, különböző helyszíneken és különböző szervezeteknél ismételt elvégzett meghallgatások és a nem megfelelő kikérdezési módszerek együttes hatása a gyermek újratraumatizálását idézi elő.⁶

Ez jelentős probléma, mivel a gyermek által elmondottak alapvető fontosságúak a gyermek biztonsága és védelme, a fizikai és mentális gyógyulási szükségleteinek meghatározása, valamint a sikeres és

gyermekbarát⁷ bűnügyi nyomozás és bírósági eljárás biztosítása érdekében⁸. Továbbá a különböző időben, helyszíneken és különböző mértékben hozzáértő személyek által irányított meghallgatások apró, nem szándékolt következetlenségei azt eredményezhetik, hogy a gyermek tanúként hiteltelenné válik.⁹

Az utóbbi években egyre többen ismerik fel, hogy a multidiszciplináris és intézmények közötti (MD/IK) együttműködés kulcsfontosságú az erőszak kiskorú áldozatainak és tanúinak védelemhez, részvételhez, támogatáshoz és segítségnyújtáshoz való jogainak érvényesítésében. A multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködés fontos előnyöket jelenthet mind a gyermekek, mind a szakemberek számára, de gyakorlati megvalósítása nem egyszerű: elkötelezettséget és erőfeszítéseket igényel minden érintett szervezettől. Olyan elemeket kell kialakítani a jól működő és hatékony együttműködéshez, amelyek lehetővé teszik a különféle szervezetek munkájának összehangolását. Fontos megjegyezni, hogy az együttműködés kialakítása során mindig a gyermekek jogainak, szükségleteinek és érdekeinek kell a középpontban állnia.

A nemzetközi és európai jogokra és iránymutatásokra, valamint a Barnahus¹⁰-modellre támaszkodva ez a dokumentum az Európai Barnahus-előírásoknak nevezett tíz jó gyakorlatot mutat be az erőszakos cselekmények kiskorú

6 Lásd például: Henry, Jim (1997). Following Disclosure, System Intervention Trauma to Child Sexual Abuse Victims [A gyermek beszámolója után, a szexuálisan bántalmazott gyermekek traumájára javasolt rendszerintervenció]. *Journal of Interpersonal Violence* [Személyek közötti erőszak folyóirat] 1997, 12, 499; Newgent, Rebecca A., Fender-Scarr, Lisa K. és Bromley, Jamie L. (2002). The Retraumatization of Child Sexual Abuse: The Second Insult [A gyermekek szexuális bántalmazása során előforduló újbóli traumatizálás: A második bántalmazás]. *National Institute for Trauma and Loss in Children (A Gyermekeket ért Trauma és Vesztéses Országos Intézete)*, 2. kötet, 2. szám, 2002. ősz. Newlin, Chris, Cordisco Steele, Linda, Chamberlin, Andra, Anderson, Jennifer, Kenniston, Julie, Russell, Amy, Stewart, Heather és Vaughan-Eden, Viola (2014). *Child Forensic Interviewing: Best Practices (A gyermek kihallgatása – Legjobb gyakorlatok)*. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (az Amerikai Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Programok Hivatalának Fiatalokori Igazságügyi Szolgálat és Bűnmegelőzési Hivatala); Westcott Helen L. és Davies, Graham M (szerk.) (2002). *Children's Testimony: A Handbook of Psychological Research and Forensic Practice [A gyermek tanúvallomása – A pszichológiai kutatás és a törvényszéki gyakorlat kézikönyve]*. Wiley Series of the Psychology of Crime, Policing and Law (Wiley: A bűnözés, a rendőrség és a jogalkotás pszichológiája), 2002. július; Jansson, Helene, Rathje, Pia és Gade Hansen, Søren (2015). *The experience of children testifying in court in cases of sexual abuse [Hogyan éli meg a gyermek a bíróságon tett tanúvallomást a szexuális bántalmazás eseteiben?]*. A PCK Koppenhága

Szexológiai Klinikája, Szexuális Bántalmazások Áldozatait Ellátó Központ, Rigshospitalet Koppenhága és a Dán Nemzeti Tanács a Gyermekekért.

7 A gyermekbarát igazságügyi szolgáltatás „olyan igazságügyi szolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését” (Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságügyi szolgáltatásról (2011), 4. o.)

8 A bűnügyi nyomozás és a bírósági eljárások, beleértve a gyermekek bevonásának módját is, az európai országokban eltérő lehetnek. Az Európai Bizottság átfogó tanulmányt készített "A gyermekek részvétele polgári, közigazgatási és bűnügyi bírósági eljárásokban az Európai Unió 28 tagállamában " címmel, amelyben összegyűjtik és egyesítik a rendelkezésre álló statisztikákat és rövid összegző jelentések és 29 ország jelentésin keresztül közlést az igazságügy mindhárom területére vonatkozó irányelveket (A gyermekek részvétele polgári, közigazgatási és bűnügyi bírósági eljárásokban az Európai Unió 28 tagállamában című tanulmány kontextuális áttekintésének összefoglalója, Európai Unió, 2014.)

9 A hivatkozásokat lásd az 6. lábjegyzetben.

10 A 2. fejezetben részletesen tárgyalt Barnahus-modell az erőszak kiskorú áldozatainak és tanúinak számára biztosított egyik legelismertebb multidiszciplináris és intézmények közötti szakszolgálat. A hivatkozásokat lásd az 12. lábjegyzetben.

áldozataival és tanúival foglalkozó multidiszciplináris és intézményközi szolgálatok számára. Jelen dokumentum az előírásokat bemutató iránymutatások teljes változatának összefoglalása.¹¹

Az előírások legfontosabb célja egy olyan közös, operatív és szervezeti keretrendszer létrehozása, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek újratraumatizálás nélkül tehessen a bíróság számára is érvényes vallomást és amely biztosítja a gyermek védelemhez, segítségnyújtáshoz és a gyermekbarát igazságszolgáltatáshoz való jogait.

Az előírások horizontális jellegű elvekből és tevékenységekből, alapvető funkciókból és intézményi szabályozásokból állnak össze, amelyek lehetővé teszik a gyermekbarát, hatékony és együttműködő gyakorlat megvalósulását, többek között a következő témákban: 1.1. a gyermek mindenek felett álló érdeke; 1.2. a gyerekek meghallgatáshoz és tájékoztatáshoz való joga; 1.3. az indokolatlan késedelem elkerülése; 2. több szakterület és intézmény párhuzamos jelenléte; 3. célcsoport; 4. gyermekbarát környezet; 5. az esetek intézmények közötti tervezése és áttekintése, 6. kihallgatások; 7. orvosi vizsgálat; 8. terápiás szolgáltatások; 9. kapacitásépítés; 10. megelőzés; információmegosztás és külső kompetenciaépítés.

Amennyiben az előírások szerint járunk el, elkerülhető az újratraumatizálás¹², mert így a döntéseket és a gyakorlatot a gyermek mindenek felett álló érdeke határozza meg; a gyermek meghallgatáshoz való jogát többszöri kihallgatás nélkül teljesítik; a gyermek kihallgatását hozzáértő szakemberek végzik; a kihallgatások egy helyen, multidiszciplináris környezetben és gyermekbarát helyiségben zajlanak, ahol a gyermek és az ápoló megfelelő támogatásban részesül, indokolatlan késedelem nélkül; és a gyermek nem köteles megjelenni a bíróságon.¹³

Az előírások ihletet merítettek az e területen végzett korábbi munkákból, beleértve az Amerikai Egyesült Államok Nemzeti Gyermekszövetségének (National Children's Alliance) Akkreditált Gyermekképviseleti/Gyermekvédelmi Központjainak (Child Advocacy/Protection Center)¹⁴ előírásait, valamint a svédországi Barnahushoz¹⁵ kidolgozott értékelési kritériumokat. Az előírások kidolgozásában részt vettek a Barnahus-intézmények és az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival foglalkozó, európai, gyermekbarát központok tapasztalt és gyakorló szakemberei. Az előírások alapjául bizonyítottan működő gyakorlatok szolgáltak, amelyek valódi hozzáadott értéket képviselnek a gyermek, a család és a szakemberek együttműködésében¹⁶.

11 Lind Haldorsson, Olivia (2017) Az Európai Barnahus Minőségi Előírások: Multidiszciplináris és intézmények közötti megoldások az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára <http://www.childrenatrisk.eu/promise/european-barnahus-quality-standards/>

12 Az újbóli áldozattá válás alatt az ismételten áldozattá válás folyamatát értjük. Az újratraumatizálás az esemény által okozott trauma újbóli átélése, amelyet kiválhatnak például a többszöri bírósági tárgyalások vagy az ismételt kihallgatások.

13 Az európai Barnahus-előírások átfogó megközelítést tesznek lehetővé, ideértve a gyermek meghallgatáshoz és tájékoztatáshoz való jogának tiszteletben tartását; multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködést biztosítanak, megelőzik az újratraumatizálást és garantálják a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételét; átfogó és elérhető szolgáltatásokat nyújtanak, amelyek megfelelnek a gyermek és a nem bántalmazó családtagok vagy gondviselők egyéni és összetett szükségleteinek; gondoskodnak a magas szintű szakmai színvonalról, képzést és megfelelő erőforrásokat biztosítanak az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival dolgozó szakemberek számára; megelőzik az erőszak elkövetését, például ismeretterjesztés segítségével. Lásd a PROMISE jövőképét: <http://www.childcentre.info/promise/publications>

14 Az akkreditált tagok szabványai (National Children's Alliance, 2017) <http://www.nationalchildrensalliance.org/sites/default/files/downloads/NCA-Standards-for-Accredited-Members-2017.pdf>

15 Landberg, Åsa és Svedin, Carl Göran (2013). Inuti ett Barnahus, A quality review of 23 Swedish Barnahus [23 svédországi Barnahus minőség-ellenőrzésének eredményei]. Stockholm, Rådda Barnen Angol: http://www.barnafriid.se/custom/uploads/2016/10/Inuti-ett-Barnahus_ENG.pdf

16 Az előírások a PROMISE projekt szakértői csoportjának szóbeli és írásbeli hozzájárulása alapján, valamint többek között a Barnahus Izland, a Barnahus Linköping (Svédország), a Barnahus Stockholm (Svédország), a Zágrábi Gyermek- és Ifjúságvédelmi Központ, a Haarlemben (Hollandia) működő, gyermekbántalmazás és elhanyagolás felszámolását célzó multidiszciplináris központ (Multidisciplinary Center Child on Tackling Abuse and Neglect, MDCK), a Linköpingi Egyetem (Svédország) és az Iowai Egyetem gyermekvédelmi programjában dolgozó szakemberek közreműködésével dolgozták ki. Az előírásokról és a jelen dokumentumról széles körű konzultációt tartottak szóbeli eszmecsere és egy írásbeli felmérés keretében, amelyben Bulgária, Ciprus, Észtország, Finnország, Írország, Németország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Románia és Nagy-Britannia (Anglia és Skócia) illetékes minisztériumainak/hatóságainak és/vagy szolgálatainak képviselői vettek részt.

Fontos megjegyezni, hogy az előírások az európai és a nemzetközi jogban meghatározott jogi kötelezettségeknek is eleget tevő modellt testesítenek meg. A nemzetközi és az európai jog, amely megköveteli bizonyos általános elvek, mint például a gyermek mindenképp felett álló érdeke és a gyermekek részvétele betartását, a kulcsfontosságú folyamatokra vonatkozó különös rendelkezéseket is tartalmaz, például a kiskorú sértettek kihallgatása és a számukra biztosított segítségnyújtás. Az előírások összhangban állnak azzal, hogy az említett jogszabályokat hogyan lehet a mindennapi gyakorlatban megvalósítani a Barnahus horizontális jellegű tevékenységei és alapvető funkciói révén. Az előírások kiternek a gyakorlatot alátámasztó intézményi szabályozásokra is, amelyeket ugyan maga a törvény ritkábban ír elő, de a törvények végrehajtására vonatkozó követendő irányelvek foglalkoznak velük¹⁷. Röviden, az intézményi szabályozások azokat a munkamódszereket fogalmazzák meg, amelyek lehetővé teszik a munkaszervezetek számára, hogy maximálisan meg tudjanak felelni a jogszabályi rendelkezéseknek.¹⁸

Az előírásokat úgy alakítottuk ki, hogy biztosítsák az átruházhatóságot és az adaptálhatóságot, mivel azokat különböző politikai, jogi, igazságszolgáltatási, társadalmi-gazdasági és kulturális környezetekben hajtják majd végre.¹⁹

Az előírások adaptálásakor nem szabad elfelejteni, hogy a szolgálat szervezeti felépítést és teljesítményét folyamatosan mérni és értékelni kell. Az előírásokhoz csatolt indikátorok olyan információkra mutatnak példákat, amelyekből kiolvasható, hogy az előírások milyen mértékben teljesültek,

illetve teljesültek-e egyáltalán, és amelyek elősegítik a politika és a gyakorlat felülvizsgálatát. Az értékelés továbbá értékes lehetőségeket is kínál arra, hogy az új kutatások, útmutatások, törvények és tapasztalatok a szolgálat gyakorlatainak és felépítésének is a hasznára váljanak. Különös erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermekeket meghallgassák és hogy véleményük által a szolgálat felépítése is fejlődhessen.²⁰

Jelen dokumentum az erőszak az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 19. cikkében meghatározott fogalmát veszi alapul: „az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formája”.

A „gyermek” meghatározása az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 1. cikke szerint történik: „az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be”.

További információk:

Az iránymutatások teljes változatában az előírásokat a nagyobb Barnahusoktól és más európai gyermekbarát szolgálatoktól kölcsönzött hasznos példákkal is illusztráltuk, hogy szemléltetni tudjuk, hogy a különböző típusú szolgálatok különböző nemzeti kontextusokban hogyan hozták létre saját megközelítéseiket, miközben betartották az előírások által meghatározott alapelveket, tevékenységeket és intézkedéseket.²¹

¹⁷ Az előírások összhangban vannak többek között az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásra vonatkozó iránymutatásával és megfelelnek a gyermekbarát igazságszolgáltatás legfontosabb kritériumainak [hozzáférhető (pl. 3., 4. előírás), a gyermek korának megfelelő (pl. 1.1., 5., 6. előírás), gyors (pl. 1–3., 5., 6. előírás), hatékony (pl. 5., 6. előírás), a gyermek szükségleteinek megfelelő és ahhoz igazított (pl. 1.1.–1.3., 5., 6. előírás), és tiszteletben tartja a szabályszerű eljáráshoz való jogot (pl. 6. előírás), a büntetőeljárás megértéséhez és az abban való részvételhez való jogot (pl. 1.2. előírás), a magán- és a családi élethez való jogot (pl. 1.1., 3., 4. előírás), valamint a sérthetlenséghez és az emberi méltósághoz való jogot (pl. 1.1., 3., 4. előírás)].

¹⁸ A IV. fejezetben található táblázat áttekintést ad az előírásokba foglalt jogi kötelezettségekről és nemzetközi iránymutatásokról. A 3. fejezetben, mindegyik előírás leírásában hivatkozásokat találhatunk továbbá a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre és iránymutatásokra. Lásd továbbá: O'Donnell, Rebecca (2017) PROMISE Compendium of Law and Guidance: European and International Instruments concerning Child Victims and Witnesses of Violence [PROMISE Jogok és Iránymutatások Összefoglalása: Az erőszak

kiskorú áldozataival és tanúival kapcsolatos európai és nemzetközi eszközök], Stockholm, PROMISE Projektsorozat www.child-centre.info/promise/publications/

¹⁹ Enabling Child-sensitive Justice: The Success Story of the Barnahus Model and its Expansion in Europe [A gyermek szempontjait figyelembe vevő igazságszolgáltatás biztosítása – A Barnahus-modell sikertörténete és európai terjeszkedése]. <http://www.child-centre.info/promise/publications/>

²⁰ Kifejlesztettek egy nyomon követésre szolgáló eszközt, amelynek segítségével egyszerűen felmérhető, hogy az adott szolgálat hol helyezi el magát az ebben a dokumentumban bemutatott előírásokat megtestesítő Barnahus-modell létrehozásához vezető úton. A nyomon követésre szolgáló eszköz a PROMISE weboldalon tölthető le, www.childcentre.info/promise/publications/.

²¹ Lind Haldorsson, Olivia (2017) Az Európai Barnahus Minőségi Előírások: Multidiszciplináris és intézmények közötti megoldások az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára <http://www.childrenatrisk.eu/promise/european-barnahus-quality-standards/>

A Barnahus-modell

A Barnahus (ami az izlandi nyelvben „gyermek házá” jelenti) az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival foglalkozó gyermekbarát, multidiszciplináris és intézmények közötti modell.²² A Barnahus célja koordinált és hatékony választ kínálni minden gyermek számára, egyben megakadályozni a nyomozás és a bírósági eljárások során előforduló újratraumatizálást.

A Barnahus egyik legfontosabb feladata, elősegíteni a gyermekek vallomástételét, és ezáltal érvényes bizonyítékokat szerezni a bírósági eljárások számára, mindezt úgy, hogy a gyermeknek ne kelljen megjelennie a bíróságon, ha az ügy oda kerül.²³

Szerepénél fogva a Barnahus egyablakos ügyintézési módot kínál, amely gyermekbarát feltételek mellett az illetékes hatóságok és szervek, például a rendőrség, a szociális szolgálatok, a gyermekvédelem, az fizikai és lelki egészségügyi szolgáltatók és az ügyész közötti együttműködést foglalja magába. A Barnahus továbbá fontos szerepet játszik a gyerekekkel szembeni erőszakkal kapcsolatos ismeretterjesztésben és a szaktudás növelésében a legfontosabb érdekeltjeinek körében.²⁴

A skandináv Barnahus-házak egyik legfontosabb jellemzője, hogy beágyazódnak a nemzeti hatóságok, mint például a szociális szolgálatok, az egészségügyi és gyermekvédelmi rendszerek, valamint az igazságszolgáltatás szervezeti rendszerébe. Az egyes országok eltérő intézményi szabályozást is generáltak ennek megvalósítása érdekében. A Barnahus például egyes

helyeken a szociális szolgálatok és a gyermekvédelmi hatóságok funkciójaként van beágyazva, máshol pedig az egészségügyi rendszer vagy a bűnüldözés körébe tartozik. Ettől függetlenül multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködést tartanak fenn egyetlen gyermekbarát helyen. Van, ahol rendőr hallgatja meg a gyermeket a Barnahusban; máshol gyermekekhez értő szakember, például pszichológus vagy szociális munkás. Mindazonáltal minden Barnahusban gondoskodnak arról, hogy a gyermeket kihallgató személy speciális képzésben részesüljön a kiskorúak kihallgatása terén, ami elősegíti a bizonyítékalapú meghallgatási eljárások lefolytatását és lehetővé teszi a multidiszciplináris csoport képviselői számára a gyermek kihallgatásának megfigyelését egy szomszédos helyiségből.

Számos olyan multidiszciplináris és intézmények közötti szolgálat létezik Európában, amely hasonló a Barnahus-modellhez, és amelyekben különböző mértékben vesznek részt a nemzeti egészségügyi, illetve szociális szolgálatok, a gyermekvédelmi rendszer és/vagy a helyi hatóságok.²⁵

A Barnahus-módszer és az egyéb, multidiszciplináris, intézmények közötti szolgálatok közötti másik különbség esetenként az igazságszolgáltatás hivatalos elismerésében rejlik. A büntetőjogi rendszer és egyes esetekben a bírák hozzáállása függvényében a gyermekeknek egyes európai országokban még akkor is meg kell jelenniük a bíróságon, ha van megfelelő intézmény az érintettek meghallgatására gyermekbarát, multidiszciplináris környezetben. Ez még olyankor is előfordulhat, ha a szolgálatok már a nemzeti és/vagy helyi

22 Wenke, Daja and Heiberg, Turid (2017) Enabling Child-sensitive Justice: The Success Story of the Barnahus Model and its Expansion in Europe [A gyermek szempontjait figyelembe vevő igazságszolgáltatás biztosítása – A Barnahus-modell sikertörténete és európai terjeszkedése]. Stockholm, PROMISE Projektsorozat, <http://www.childcentre.eu/promise/publications>, 4. o. Lásd továbbá az EK REC-RDAP-CHIL-AG-2016 felhívást is, amely kiemeli a Barnahus-modellt: „a javaslatoknak a gyerekekkel szembeni erőszakra gyermekbarát reakcióra kell törekedniük, amely legyen intézmények közötti, multidiszciplináris, átfogó és – amennyiben lehetséges – egy helyszínhez kötött (Barnahus/gyermekháza-modell)”.

23 A legtöbb országban az idősebb, gyakran 15 évnél idősebb gyermekeknek akkor is meg kell jelenniük a bíróság előtt, ha kihallgatásuk a Barnahusban már megtörtént.

24 A skandináv Barnahus különböző kulcszerepeket tölt be: Dánia: Az önkormányzatok helyi gyermekjóléti szolgálatainak segítése, Izland: A párhuzamos bűnügyi és gyermekjóléti vizsgálatok összehangolása, Norvégia: A rendőrségi nyomozati kihallgatás megkönnyítése Svédország: A párhuzamos bűnügyi és gyermekjóléti vizsgálatok összehangolása (Bakketeig, Elisiv (2016)). A Barnahus-modell a skandináv országokban. A PROMISE 2016. november 28–29-én, Linköpingben megrendezett regionális konferenciáján és tanulmányútján bemutatott jelentés. Johansson, Susanna, Kari Stefansen, Anna Kaldal és Elisiv Bakketeig (a sajtóban, 2017) alapján: Implementing the Nordic Barnahus model: Characteristics and local adaptio [A skandináv Barnahus modell megvalósítása: Jellemzők és helyi adaptációk]. In Johansson, S., Stefansen, K., Kaldal, A. és Bakketeig, E. (red.). Collaborating against child abuse: Exploring the Nordic Barnahus Model [Együttműködés a gyermekbántalmazás ellen – A skandináv Barnahus-modell feltárása.]

25 Lásd például a PROMISE az érdekelt felekre vonatkozó térképezését: <http://www.childcentre.eu/promise/publications>

hatóságok, pl. a gyermekvédelmi szakszolgálat vagy az egészségügyi rendszer részévé váltak.

Az Egyesült Államokban működő Gyermekképviseleti Központ (CAC)²⁶ modellje és a Barnahus-modell ugyanazt az átfogó célt szolgálja: megakadályozni az újratraumatizálást és multidiszciplináris megoldást kínálni a gyermeknek. A rendőrség és az ügyészség részt vesz ebben a multidiszciplináris fellépésben, azonban a CAC-modellnél a szolgálat formálisan nem ágyazódik be az igazságszolgáltatás rendszerébe. Ha vádemelésre kerül sor, a gyermeknek meg kell jelennie a bíróság előtt, mivel a vallomást nem az amerikai rendszerben előírt „szabályszerű eljárás” keretében tette meg. A CAC azonban felkészíti a gyermeket a bírósági eljárásokra és folyamatosan támogatja őket, valamint fontos szerepet játszik abban, hogy a gyermeknek kevesebbszer kelljen beszélnie a vele történekről, továbbá koordináló funkciója van abban, hogy a különféle szolgálatok minden egyes gyermeket megfelelően segítsenek.

Más típusú multidiszciplináris, gyermekbarát központok célja jellemzően az újratraumatizálás csökkentése és noha multidiszciplináris megoldást kínálnak, nem vonnak be szisztematikusan minden érintett nemzeti és helyi hatóságot, beleértve a rendőrséget és az ügyészséget. E szolgálatok némelyike beágyazódik az adott ország nemzeti, vagy helyi egészségügyi, szociális vagy gyermekvédelmi rendszereibe. Mások független szervezetként jöttek létre és működnek, és informálisabb módon vesznek részt az intézmények közötti együttműködésben.

Egyes európai országokban a gyermekvédelem területén ugyan sikerült multidiszciplináris és intézmények közötti megközelítést megvalósítani, azonban ezek nem egyetlen, gyermekbarát helyszínen kínálnak összevont szolgáltatásokat. Bár az előírások egy része alkalmazható lehet az ilyen struktúrák egyes elemeinél, jelen iránymutatások határozottan az „egyablakos” megközelítést támogatja, amelynek során a gyermeknek összehangolt megoldást nyújtanak egyetlen gyermekbarát helyszínen. Ezek az alapvető

feltételek olyan körülményeket teremtenek, amelyek megakadályozzák az újratraumatizálást és biztosítják a gyermek megfelelő vallomástételét.

A következő oldalon található modell az izlandi Barnahus felépítését mutatja be.

További információk:

Minden egyes országnak megvannak a maga sajátos lehetőségei és kihívásai a Barnahus vagy hasonló modell létrehozásakor. Az alábbiakban vázolt öt különböző modell és a jelen kiadvány teljes változatában bemutatott hasznos gyakorlati példák alapján látható, hogy a különböző államok sajátosságaik révén milyen sokszínű és leleményes megoldásokkal rukkoltak elő a Barnahus vagy ahhoz hasonló gyermekbarát szolgálatok létrehozásában és működtetésében, miközben továbbra is megfelelnek az előírások által megfogalmazott alapelveknek és értékeknek.

A Barnahus legfontosabb kritériumai

A Barnahus gyermekbarát és biztonságos környezetet kínál a gyermekek számára, ezen kívül egy helyszínen sorakoztatja fel az eljárásban részt vevő összes szolgáltatót.

1. A gyermek kihallgatása bizonyítékon alapuló protokoll alapján történik meg.
2. A gyermek vallomásának bizonyító erejét megfelelő intézkedésekkel biztosítják, a „szabályszerű eljárás” elvének megfelelően. A cél megakadályozni, hogy a gyermeknek a bírósági eljárás során ne kelljen megismételnie a vallomását, ha vádemelésre kerül sor.
3. Az igazságügyi nyomozás céljából elvégzett egészségügyi értékelés, valamint a gyermek fizikai jólétét és felépülését biztosító körülmények rendelkezésre állnak.

²⁶ A Gyermekképviseleti Központokról (CAC) további információt itt olvashat: <http://www.nationalchildrensalliance.org/cac-model>

4. A gyermek és a nem bántalmazó családtagok és gondviselők traumájára adott pszichológiai segítségnyújtás, valamint a rövid és hosszú távú terápiás szolgáltatások hozzáférhetőek.
5. Az áldozat és testvérei számára szükséges védelem felmérése megtörtént; és az utánpótlás biztosítva van.

BARNAHUS Izland

A Barnahus legfontosabb feladata a párhuzamos bűnügyi és gyermekjóléti vizsgálatok koordinálása.

Összehangolja az intézmények közötti együttműködést, különösen a bizonyítékgyűjtés tekintetében;
 Bizonyítékon alapuló protokollok alkalmazásával elvégzi a gyermek kihallgatását;
 Konzultációt és tanácsadást nyújt egyedi esetekben a partner ügynökségekkel együttműködve;
 Szakértői értékelést és terápiát nyújt az erőszak gyermek áldozatai számára;
 Konzultációt és tanácsadást nyújt a nem bántalmazó szülők és egyéb gondviselők számára;
 Konzultációt és tanácsadást nyújt a helyi gyermekvédelmi szakszolgálatoknak, és adott esetben másoknak is.

A GYERMEK KIHALLGATÁSA – A GYERMEK KIHALLGATÁSÁRA SZAKOSODOTT MENTÁLHIGIÉNÉS SZAKEMBEREK

Bírósági tanúvallomások:

- A gyermek tanúvallomás-tétele a bíró felügyelete, valamint a védelem képviselőjének, továbbá az ügyészség, a rendőrség, a helyi gyermekvédelem és a gyermek jogi képviselőjének megfigyelése mellett;
- Megfelelően közvetíti a bíró, a védelem és mások kérdéseit;
- Rögzíti a tanúvallomásokat, hogy azok a bírósági tárgyalás során a vádemeléshez felhasználhatók legyenek.

Tájékoztató beszélgetés:

- A helyi gyermekvédelmi szakszolgálatok kérésére megszerzik a gyermek beszámolóját a történekről olyan esetekben, amikor a vallomástétel nem történt meg vagy nem egyértelmű;
- A gyermekvédelmi szakszolgálatok kérésére elősegítik a gyermek tanúvallomását olyan esetekben, amikor a gyanúsított elkövető az életkora miatt nem vonható büntetőjogi felelősségre.

ÉRTÉKELÉS, TERÁPIA, TÁMOGATÁS – MENTÁLHIGIÉNÉS SZAKEMBEREK

Értékelés és kezelés:

- Felelősek a validált eszközökön és kérdőíveken alapuló mentálhigiénés értékelésért;
- Felelősek a bizonyítékon alapuló terápia alkalmazásával történő mentálhigiénés kezelésért.

Biztosítják a kezeléshez való hozzáférést:

- Biztosítják, hogy a vidéken élő gyermek áldozatok otthoni környezetben részesüljenek terápiás kezelésben.

Támogatást nyújtanak a nem bántalmazó szülők számára:

- Tanácsadást nyújtanak a nem bántalmazó szülők/gondviselők és adott esetben a testvérek számára.

ORVOSI VIZSGÁLAT – SZAKÉRTŐ ORVOSI SZEMÉLYZET

- Elvégzik az orvosi vizsgálatokat a rendőrség, a helyi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermek vagy a szülők kérésére;
- A vizsgálatért egy tapasztalt gyermekorvos, egy nőgyógyász, egy szakképzett nővér és az Izlandi Egyetemi Kórház munkatársai felelősek;
- Az akut igazságügyi orvostani vizsgálatokat az Egyetemi Kórházban végzik.

A BARNAHUS CSAPATÁNAK EGYÉB FELADATAI

- Igény esetén konzultációt és tanácsadást nyújt a helyi gyermekvédelmi szakszolgálatoknak;
- Az esetek megbeszéléseinek és az esetek kezelésének összehangolása a bírósági tanúvallomás-tételeket megelőzően;
- Intézmények közötti találkozók szervezése, mielőtt a gyermeket Barnahushoz irányítják;
- Jelentések benyújtása a bíróságok számára vádemelés esetén;
- Az ügyek nyilvántartása és az archívumok vezetése;
- Oktatás, képzés és ismeretterjesztés.

> Formálisan beágyazódik az Izlandi Gyermekvédelmi Kormányhivatalba.

> A kormányzati intézmény anyagi forrást biztosít, illetve segítséget nyújt pénzügyi és személyzeti kérdésekben.

> A kormányzati intézmény jogi és egyéb szakmai útmutatást nyújt, valamint felelősséget vállal a bíróságokkal, a kerületi ügyészséggel, a rendőrséggel, az egyetemi kórházzal és a Barnahus partnereiként számon tartott helyi gyermekvédelmi szakszolgálatokkal történő együttműködés során felmerülő adminisztratív kérdésekben.

A Barnahus Előírások

Ez a fejezet az Európai Barnahus-előírásokat mutatja be. Az előírások horizontális jellegű elveket és tevékenységeket, alapvető funkciókat és intézményi szabályozásokat tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik a gyermekbarát, hatékony és együttműködő gyakorlat megvalósulását. A legtöbb esetben az előírás az általános előírás több kapcsolódó eleméből áll. Például a célcsoportokhoz kapcsolódó előírás két eleme van: „egy tágabb értelemben vett meghatározás” és a „megkülönböztetésmentesség”.

Az előírások együttese gyakorlati keretet biztosít azoknak a szereplőknek, akik a Barnahus-modell alapelveit és jellemzőit magukba foglaló szolgáltatásokat kívánnak létrehozni és működtetni. Az előírások inspirációt és támogatást nyújthatnak a szolgáltatás horizontális tevékenységeinek, legfontosabb funkcióinak és szervezeti felépítésének folyamatos fejlesztésében. Az előírások továbbá iránymutatást nyújtanak a személyzeti kapacitás felépítéséhez és a megelőzéshez; ide tartozik például az információk megosztása a fontos érdekeltekkel és az ismeretek bővítése.

Az előírások és a javasolt indikátorok leírásai és indoklásuk, valamint a vonatkozó jogszabályok és iránymutatások, valamint a releváns eszközök összefoglalása Az előírások leírása című táblázatokban található. [„Az előírások leírása” megértését elősegítő tartalmi leírás a 17. oldalon található.](#)

Az előírások átruházhatók és adaptálhatók a különböző nemzetek szociális szolgálataihoz, gyermekvédelmi szakszolgálatához²⁷, egészségügyéhez,

bűnügyi nyomozásához és bírósági eljárásaihoz kapcsolódó rendszerekre és folyamatokra.

Az első előírás három horizontális tevékenységeket tartalmaz, amelyek az egész folyamat során, a kezdeti bejelentéstől a tárgyalásig alkalmazandók: a gyakorlat és a döntéshozatal középpontjába a gyermek mindenek felett álló érdekét helyezi (1.1.), biztosítja a gyermek meghallgatáshoz és tájékoztatáshoz való jogát (1.2.) és megelőzi az indokolatlan késedelmet (1.3.).

A 2–4. előírás az intézményi szabályozásokra és a szervezeti felépítésre, így például a gyermekbarát környezet biztosítására és a folyamat Barnahusban zajló részeire vonatkoznak.

Az 5–10. előírás a Barnahus alapvető funkcióival és konkrét tevékenységeire, például intézmények közötti esetkezelésre, a gyermek kihallgatására vagy az orvosi vizsgálatokra vonatkozik.

További információk:

Jelen iránymutatások teljes változatában az előírásokat több gyakorlatban bevált példa is szemlélteti, amely bemutatja, hogy a tapasztalt Barnahus-intézmények és más, az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival foglalkozó, európai gyermekbarát központok hogyan ültették át azokat a gyakorlatba. A teljes változat tartalmaz olyan eszközöket és törvény-kivonatokat és iránymutatásokat is, amelyek további útmutatást nyújtanak a szabványok alkalmazásával kapcsolatban. Továbbá példákkal szemlélteti a kezdeti bejelentéstől a tárgyalásig tartó folyamatot, valamint a különböző országokban működő Barnahus- vagy gyermekbarát szolgálatok szerepét.²⁸

²⁷ Ez magában foglalja a gyermekvédelmi felméréseket is, amelyek objektív értékelést nyújtanak arról, hogy a gyermek ki van-e téve további erőszaknak a szülő(k)/gondviselő(k) által. Tájékoztatást nyújt a folyamatban lévő családi beavatkozásokról és/vagy a gyermek otthonról való kiemeléséről hozott döntésekről.

²⁸ Lind Haldorsson, Olivia (2017) Az Európai Barnahus Minőségi Előírások: Multidiszciplináris és intézmények közötti megoldások az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára <http://www.childrenatrisk.eu/promise/european-barnahus-quality-standards/>

Hogyan olvassuk az előírások leírásait?

Mi az előírás?

Az ENSZ, az EU és az Európa Tanács törvényeire, valamint a Barnahus-modellre támaszkodva ez a dokumentum felsorakoztat tíz jó gyakorlatot bemutató előírást, amely alapján gyermekbarát és hatékony szolgáltatásokat nyújthatnak az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára. Az előírások alapvető célja elkerülni a gyermek újratraumatizálását, biztosítani a bíróság számára is érvényes vallomástételt és biztosítani a gyermek védelemhez, segítségnyújtáshoz és a gyermekbarát igazságszolgáltatáshoz való jogait.

Az előírások elősegítik az európai és nemzetközi jogi kötelezettségek és a követendő irányelvek megvalósulását.

Miért kell betartani az adott előírást?

Hivatkozás a nemzetközi és az európai jogi kötelezettségekre: Az előírások és az indikátorok az ebben a rovatban hivatkozott jogi kötelezettségeket testesítik meg. Ezek a jogi kötelezettségek, amelyek a PROMISE Jogok és Iránymutatások Összefoglalásában vannak csoportosítva, a nemzetközi és az európai jogi aktusok különös rendelkezésein alapulnak. [Jelen dokumentum végén egy táblázat található, amely azon előírások és jogi eszközök listáját tartalmazza, amelyek kifejezetten az előírásra és a jogi kötelezettségekre vonatkoznak.](#)

Hivatkozások az útmutatásra: Az előírásnak való megfelelést a gyermekek nemzetközi és regionális törvényekben meghatározott jogain alapuló konkrét érvek indokolják, az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága és más testületek, például az Európa Tanács által előírt követendő irányelvekre támaszkodva.

Kutatás és tapasztalat: Az előírások a gyermek szükségleteit is középpontba helyezik, általános céljuk pedig a hatékony és gyermekbarát gyakorlat biztosítása minden olyan gyermek számára, aki erőszak áldozata vagy tanúja lett. Az előírásokat ezért azon releváns területeken folytatott kutatások, valamint a multidiszciplináris és intézmények közötti munkacsoportok tapasztalatainak figyelembevételével alakítják ki, amelyek bizonyítottan működnek és pozitív hatással vannak a gyermek áldozatok vagy tanúk és a nem bántalmazó családtagok jólétére.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Az indikátorok segíthetnek megállapítani, hogy a szolgáltatás munkája során alkalmazza-e az adott előírást és hogy milyen mértékben teszi ezt, elősegíti a politika és a gyakorlat áttekintését. Az indikátorok a nemzetközi és a regionális jogra és iránymutatásokra támaszkodnak, és az előírásokhoz hasonlóan a legtöbb jogi, politikai, társadalmi-gazdasági és kulturális környezethez hozzáigazíthatók.

Az indikátorok többsége a politikával kapcsolatos, ami jelzi a releváns szakpolitikák vagy eljárások meglétét, ilyenek például a hivatalos, intézmények közötti megállapodások. Az indikátorok a fizikai vagy műszaki feltételeket is jelenthetik, például egy olyan kihallgatóhelyiség meglétét, amely audiovizuális kapcsolatban áll a szolgáltatás egy másik helyiségével. Mindezekhez az indikátorokhoz leíró jellegű információra van szükség például a politikáról, az eljárásokról, a protokollokról, valamint a meglévő fizikai és műszaki feltételekről.

Néhány esetben a politikai/eljárási indikátorok kiegészítésére kvantitatív indikátorok is használhatók, például a vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és a gyermek kihallgatása (indokolatlan késedelem) közötti napok száma. A kvantitatív indikátorokhoz numerikus értékkel rendelkező, konkrét adatokat szükséges gyűjteni.

Fontos megemlíteni, hogy az indikátorok csupán adott indikátorok és bizonyítékok példáit mutatják be. Minden egyes szolgálatnak időt kell áldoznia a teljesítmény ellenőrzését szolgáló, átfogó mutatórendszer kidolgozására. Az itt javasolt indikátorok és bizonyítéktípusok útmutatásként és inspirációként szolgálhatnak.

Fontos megjegyezni azt is, hogy az indikátorok szorosan kapcsolódnak a szolgáltatás működéséhez és teljesítményéhez, és nem adnak információt a szolgáltatásokban részesülő gyermekek kifejtett rövid vagy hosszú távú hatásokról és/vagy a vele elért eredményekről.

További információk:

Jelen iránymutatások teljes változatában hivatkozásokat talál a gyakorlati eszközökre, iránymutatásokra, politikákra, sablonokra és egyéb erőforrásokra, amelyek elősegíthetik az előírás megvalósítását.

1. Előírás: Alapelvek és horizontális tevékenységek

Az 1. előírás három kulcsfontosságú alapelvből áll, amelyek a Barnahus multidiszciplináris gyakorlatáról és döntéshozataláról adnak tájékoztatást.

Az elvek horizontális tevékenységeken keresztül valósulnak meg, amelyeket az 5-10. előírásban meghatározott alapvető funkciók szerves részeként valósítanak meg.

A horizontális tevékenységeket a 2-4. előírásban foglalt intézményi szabályozás és szervezeti felépítés teszi lehetővé.

Az alapelvek és a horizontális tevékenységek megtestesítik a nemzetközi, regionális és nemzeti jog alapvető előírásait, beleértve az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (UN Convention on the Rights of the Child, UNCRC) 3. és 12. cikkeit.²⁹ Ezek létfontosságúak az újratraumatizálás megakadályozásában, ami a Barnahus központi célja.

[Az 1. előírásban tárgyalt alapelvek és horizontális tevékenységek a következőkre összpontosítanak::](#)

- annak biztosítására, hogy a gyakorlat és a döntéshozatal középpontjában a gyermek mindenek felett álló érdeke áll (1.1. előírás);
- arra, hogy a gyermek meghallgatáshoz való joga újratraumatizálás nélkül teljesül, úgy, hogy végig rendszeres és megfelelő tájékoztatásban részesítik (1.2. előírás);

- valamint hogy a számára késedelem nélküli védelmet és segítséget nyújtanak, és az igazságszolgáltatási eljárást kellő időben lefolytatják (1.3. előírás).

A gyermekvédelem lényeges alapelv és olyan horizontális tevékenység, amelyre a 2. és a 10. előírások különös figyelmet szentelnek.

1.1. Előírás: A gyermek mindenek felett álló érdeke

Mi az előírás?

A gyermek mindenek felett álló érdeke: A gyermek mindenek felett álló érdeke a gyermeket és a nem bántalmazó családtagokat/gondviselőket/támogató személyeket érintő mindennemű intézkedés és döntés elsődleges szempontja.

Miért kell betartani az adott előírást?

Nemzetközi jogi kötelezettségek: A gyermek mindenek felett álló érdeke (UNCRC 3. cikk) jog, általános elv és eljárási szabály. Érinti az egész egyezmény végrehajtását, ideértve a gyermek erőszak elleni védelemhez való jogát is. Az UNCRC 3. cikke előírja a szereplők számára tevékenységeik gyermekekre gyakorolt hatásának alapos mérlegelését annak érdekében, hogy az elsődleges szempont a gyermek mindenek felett álló érdekének biztosítása legyen. A Gyermekjogi Bizottság (Committee on the Rights of the Child, CRC) hangsúlyozza, hogy a 3. cikk 3. bekezdése releváns a gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, illetve üzemeltetett létesítmények biztosításához. Ezért az erőszak kiskorú áldozatainak és tanúinak nyújtott szolgáltatásoknak biztosítaniuk kell, hogy a megfelelő intézkedésekről szóló döntések a gyermekek mindenek felett álló érdekének felmérésén alapulnak. A CRC elismeri, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekének fogalma „összetett, és annak tartalmát eseti alapon kell meghatározni”.³⁰

²⁹ Az előírások teljes keretrendszere elősegíti a UNCRC 19. és 6. cikkeinek (élethez, túléléshez és fejlődéshez való jog) megvalósulását. A megkülönböztetésmentességet (UNCRC 2. cikk) az alább található 3. előírás alatt tárgyaljuk, a szolgáltatás célcsoportjának meghatározásának szerves részeként.

³⁰ A gyermek mindenek felett álló érdekének elméletére és gyakorlatára vonatkozó közelmúltbeli beavatkozások ebben az összeállításban találhatóak: *The best interests of the child – A dialogue between theory and practice* [A gyermek mindenek felett álló érdeke – Az elmélet és a gyakorlat közötti párbeszéd]

Európai jogszabályok:

- Az irányelvekben megfogalmazott kötelezettségek alkalmazása során elsődleges szempont a mindenek felett álló érdek biztosítása.

Útmutatás: A CRC 13. sz. általános megjegyzése hangsúlyozza, hogy „elsődleges szempont kell, hogy legyen a gyermek mindenek felett álló érdekéhez való jogának tiszteletben tartása minden olyan kérdésben, amely érinti vagy befolyásolja ezeket, különösen akkor, ha a gyermek erőszak áldozata, továbbá mindennemű megelőzési intézkedés során”. A CRC 14. sz. általános megjegyzése különös hangsúlyt fektet a gyermek mindenek felett álló érdekét felmérő és meghatározó multidiszciplináris munkacsoportokra³¹ (14. sz. általános megjegyzés, 47. bekezdés). A multidiszciplináris és intézmények közötti csapat együttműködése különösen alkalmas egy átfogó felmérés elvégzésére, illetve arra, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét a teljes folyamat során figyelembe vegye. A közös rutinok és intézkedések biztosítják, hogy a multidiszciplináris és intézmények közötti folyamatok középpontjában a gyermek mindenek felett álló érdeke álljon.

Lásd még az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010) 3.D fej.; a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) 3.A fej. és az európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

- Annak érdekében, hogy a multidiszciplináris és intézmények közötti csapatot bevonjuk a gyermek mindenek felett álló érdekének felmérésébe

és meghatározásába, egy keretet/rutint/folyamatot kell érvénybe léptetni és szisztematikusan megvalósítani.

- A Barnahus csapata rendszeresen használ egy (nem mindenre kiterjedő és nem fontossági sorrendben összeállított) listát, amelynek elemei segítséget nyújtanak a mindenek felett álló érdek meghatározásában, úgy, hogy a gyermek törvényben és iránymutatásokban szereplő jogai teljes körűen és hatékonyan érvényesüljenek.
- A munkatársak tisztában vannak az egyes gyermekek érdekeinek felmérésére és a mindenek felett álló érdek meghatározására vonatkozó feladataikkal és felelősségi köreikkel.
- A munkatársak tisztában vannak az erre a célra alkalmazandó folyamatokkal és eszközökkel, amelyekkel kapcsolatban megfelelő képzésben is részesültek, ide értve az ellenőrző listákat, a protokollokat és az egyes gyermekek mindenek felett álló érdekeit felmérő és meghatározó folyamatokat.
- A mindenek felett álló érdek felmérése során figyelembe veszik a gyermek véleményét, identitását, a családi környezet megőrzését, a kapcsolatok, a gondozás, a gyermekek védelmének és biztonságának fenntartását, a gyermek kiszolgáltatott helyzetét, az egészséghez, oktatáshoz való jogát és az egyes elemek kiegyensúlyozását³²; A mindenek felett álló érdek meghatározását szakképzett szakember(ek) végzi(k), indokolatlan késedelem nélkül. A meghatározás megállapított tényeken, valamint a gyermek és a nem bántalmazó gondviselő(k) tájékoztatásán alapul.

(Európa Tanács, 2016. március) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?document-Id=0900001680657e56>

³¹ A felmérés az adott helyzetben történő döntéshozatalhoz szükséges valamennyi tényező kiértékelésére és kiegyensúlyozására vonatkozik. A meghatározás azt a hivatalos, a legjobb érdekek felmérésén alapuló eljárást jelenti, amely a gyermek mindenek felett álló érdekét hivatott meghatározni (CRC 14. sz. általános megjegyzés, 47. bekezdés).

³² A 14. sz. általános megjegyzésben a Bizottság megállapítja azokat a helyzeteket, amelyekben feltétlenül szükséges az elemek kiegyensúlyozása, beleértve azt is, ahol az egyes esetekben figyelembe vett elemek összeütközésbe kerülnek (például a családi környezet megővése kontra a gyermek védelme a szülők esetleges erőszakos viselkedésétől).

Példák az eszközökre, amelyek biztosítják a gyermek mindenek felett álló érdekének következetes és szisztematikus teljesülését.

Rutinok és eljárások: Az egyértelmű és érthető rutinok és eljárások megfelelő alapot szolgáltatnak ahhoz, hogy a Barnahus döntéseinek és beavatkozásainak elsődleges szempontja mindig a gyermek mindenek felett álló érdeke legyen, illetve hogy ezt minden esetben figyelembe is veszik. Például a gyermek mindenek felett álló érdekének felmérését és meghatározását szolgáló rendszeres, intézmények közötti tervezési és közös konzultációs megbeszéléseknek egyértelmű eljárásai és állandó menetrendje van.

Együttműködési megállapodás: A 2. előírásban részletesen tárgyalt együttműködési megállapodás egyértelműen meghatározza az adott intézmények kötelezettségvállalásait, beleértve a szerepeket és a felelőségeket. Ez létfontosságú annak biztosítása érdekében, hogy az intézmények elkötelezettsége és az általuk nyújtott szolgáltatások kevésbé legyenek érzékenyek a munkatársak és az erőforrások változásaira (ami negatív hatással lehet a gyermek mindenek felett álló érdekének folyamatos és következetes felmérésére és meghatározására).

Ellenőrzőlisták: A Barnahus ellenőrzőlistákat használ annak biztosítása érdekében, hogy a Barnahusban a gyermek mindenek felett álló érdeke legyen a gyermek áldozatokkal kapcsolatos döntések és beavatkozások elsődleges szempontja, valamint hogy felmérjék és meghatározzák a gyermek mindenek felett álló érdekét.

Értékelés: A Barnahus rendszeresen értékeli saját működési folyamatait és környezetét a gyermek szemszögéből. Ezzel biztosítani tudják az összességében gyermekbarát folyamatokat és környezetet, amelyek érzékenyek azokra az elemekre, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke általánosságban és egyedi esetekben is megfelelően biztosítva legyen.

Utókövetési megbeszélések: A Barnahus egy héttel a gyermek Barnahusban megtörtént kihallgatása után megbeszélést szervez a gyermekkel és gondviselőivel. Ez lehetőséget ad arra, hogy a gyermek és a szülők visszajelzést adjanak a Barnahusban tapasztaltakról. Telefonon megkérdezik azt a személyt is, aki elkísérte a gyermeket a Barnahusba, hogy visszajelzést kapjanak arról, milyennek élte meg a gyermek a Barnahusba tett látogatását.

Példák a svédországi Barnahus Linköpingtől

A gyermek mindenek felett álló érdekét felmérő és meghatározó keret

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (UN Committee on the Rights of the Child, CRC) a gyermek jogairól szóló 14. sz. általános megjegyzés (2013) hivatalos útmutatásában megfogalmazta, miként kell felmérni és meghatározni a gyermek mindenek felett álló érdekét, és mely elemeket kell figyelembe venni ahhoz, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontként kezeljék (3. cikk, 1. bekezdés).

A CRC kijelenti, hogy „a gyermek mindenek felett álló érdekének felmérése egyénre szabottan történik”, amit minden esetben az adott gyermek egyedi jellemzőinek, mint például „a gyermek életkorának, nemének, érettségi szintjének, tapasztalatának, kisebbségi csoporthoz való tartozásának, fizikai, szenzoros vagy értelmi fogyatékosságának, a gyermek társadalmi és kulturális közegének, mint például a szülők meglétének vagy hiányának, továbbá annak a ténynek, hogy a gyermek velük együtt él vagy sem, a gyermek és családja vagy gondviselői közötti kapcsolat minőségének, a gyermek környezete biztonságának, a szűkebb, illetve tágabb értelemben vett család vagy a gondviselők számára elérhető minőségi alternatív eszközök meglétének stb.” figyelembevételével kell elvégezni.

A CRC szerint a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározása az adott gyermek egyedi körülményeinek felmérésével kezdődik. Ezt a folyamatot segíti elő az a nem mindenre kiterjedő és nem fontosság

sorrendben összeállított, de a Barnahus vonatkozásában releváns lista, amely azokat az elemeket tartalmazza, amelyek a mindenképp felett álló érdek meghatározásában alkalmazhatók.

A CRC ajánlása szerint a lista konkrét útmutatást ad, de elég rugalmas ahhoz, hogy más tényezőket is figyelembe lehessen venni, amelyek az adott gyermek szempontjából relevánsak lehetnek. A CRC hangsúlyozza, hogy „az Egyezményben rögzített jogokkal ellentétes, vagy azokkal ellentétes hatást kifejtő tényezők nem tekinthetők érvényesnek annak megállapításában, hogy a gyermek vagy gyermekek számára mi a legmegfelelőbb”.

A CRC úgy véli, hogy az alábbi elemeket figyelembe kell venni a gyermek mindenképp felett álló érdekének felmérése és meghatározása során. Az elemeket gondosan ki kell egyensúlyozni. Az egyes elemek részletes leírása a 14. sz. általános megjegyzés 52. bekezdésében található.

- A gyermek véleménye
- A gyermek személyazonossága
- A családi környezet megőrzése és a kapcsolatok fenntartása
- A gyermek gondozása, védelme és biztonsága
- Kiszolgáltatott helyzet
- A gyermek egészséghez való joga
- A gyermek oktatáshoz való joga

1.2. Előírás: A meghallgatáshoz és tájékoztatáshoz való jog

Mi az előírás?

A meghallgatáshoz és tájékoztatáshoz való jog: A gyermek véleménynyilvánításhoz és tájékoztatáshoz való jogait tiszteletben tartják és érvényesítik.

Miért kell betartani az adott előírást?

Nemzetközi jogi kötelezettségek: A gyermekek részvételi joga az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (UNCRC) egyik alapelve. A 12. cikk 2. bekezdése kimondja, hogy „nevezetesen lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt (...) megfelelően meghallgassák”.

Európai jogszabályok:

- A gyermek véleményének megfelelő figyelembevétele
- Tájékoztatás
- A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog
- Lehetőség annak elrendelésére, hogy a kiskorú áldozatot megfelelő kommunikációs technológiák alkalmazásával hallgassák meg

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) hangsúlyozza, hogy „az életkora nem akadályozhatja meg a gyermeket abban, hogy gyakorolhassa az igazságügyi folyamatban való teljes mértékű részvétel jogát”. Az erőszak gyermek áldozatainak meghallgatáshoz való jogát az UNCRC 19. cikke rögzíti, és amely jogot a CRC több alkalommal is megerősítette (pl. CRC 13. sz. általános megjegyzés). A CRC sürgette az államokat, hogy „biztosítsák a szexuális bántalmazás vagy más erőszakos bűncselekmények gyermek áldozatai véleményének, szükségleteinek és aggodalmainak az előterjesztését és kivizsgálását azokban az eljárásokban, amelyek személyes érdekeiket érintik”. Ennek során az államoknak „minden szükséges intézkedést meg kell tenniük, hogy biztosítsák, hogy a gyermek meghallgatáshoz való joga az ő teljes körű védelmét biztosítva érvényesüljön” (CRC 12. sz. általános megjegyzés). Az intézkedéseket például az újratraumatizálást elkerülve kell végrehajtani, videóra rögzített kihallgatások segítségével elkerülve például az ismételt tanúvallomások megtételét (Általános vitafórum a gyermek meghallgatáshoz való jogáról).

Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010) IV.D.3 fejelet a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló

Európa tanácsi ajánlás (2011) 3.B fej. és az európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára, beleértve az 1. elvet is.

Kutatás és tapasztalat: A tájékoztatáshoz és a meghallgatáshoz való jog a multidiszciplináris és intézmények közötti folyamat alapvető kérdése. A gyermek véleményének módszeres meghallgatása által jobban megérthetjük a gyermek kívánságait és igényeit, meghatározhatjuk a gyermek mindenkifelett álló érdekét és a megfelelő és fenntartható cselekvési tervet, beleértve a kezelést és a terápiát is. A gyermek érdemben akkor tud részt venni a folyamatokban, ha hozzáférhet a megfelelő információkhoz. Ez továbbá lehetővé teszi a gyermek bevonását, és segít a gyermeknek úrrá lenni a helyzeten.

A gyerekek felbecsülhetetlen visszajelzéseket is nyújthatnak, amelyek alapján gyermekbarát, illetve az igényeikhez és kívánságaikhoz igazodó környezetet, folyamatot és beavatkozásokat alakítanak ki, amennyiben lehetőségük nyílik reflektálni a szolgáltatásban szerzett tapasztalataikra.

A közelmúltban az Alapjogi Ügynökség 9 EU-tagállamban 392 gyermek bevonásával készített interjúkat, amelyek alapján a gyermekek kiemelik azon jogok fontosságát, hogy megértéssel és tisztelettel meghallgassák őket, hangsúlyozva a világos és gyakorlati iránymutatások szükségességét, valamint minden olyan szakember képzését, akik érintkezésbe kerülnek a gyermekekkel.³³

„Jó, hogy meghallgatnak és örülök, hogy számít, amit elmondok.” — 16 éves lány, szexuális bántalmazás áldozata

„Alig tudtam valamit az egészről, mert a nevelőszüleim nem mondtak el semmit.” — 15 éves lány, szexuális bántalmazás áldozata³⁴

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

- A munkatársak képzésben részesülnek, amelynek során a gyermek korához és fejlődési szakaszához igazodó kommunikációs, információgyűjtési és -megosztási gyakorlatokat sajátítanak el;
- A gyermek kihallgatása úgy zajlik, hogy elősegítse a gyermek a bírósági eljárásban való meghallgatáshoz való jogának érvényesülését (lásd még a gyermek kihallgatásáról szóló 6. előírást);
- A gyermeknek és a nem bántalmazó szülőknek/gondviselőknek lehetőségük van befolyásolni a beavatkozások – mint például a kezelés és a terápia – időzítését, helyét és menetét;
- A gyermekek lehetőséget kapnak arra, hogy visszajelzést adjanak a szolgáltatásban szerzett tapasztalataikról;
- A gyermek korához és fejlettségéhez igazított tájékoztatás rendszeresen elérhető a gyermekek és gondviselőik számára;
- A gyermekeket és a gondviselőket az általuk értett nyelven tájékoztatják;
- Különös erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy a különleges szükségletű vagy fogyatékkal élő gyermekek a tájékoztatásra és a meghallgatásra vonatkozóan ugyanolyan lehetőségeket kapjanak.

1.3. Előírás: Az indokolatlan késedelem elkerülése

Mi az előírás?

Az indokolatlan késedelem megelőzése: Intézkedéseket vezettek be az indokolatlan késedelem elkerülésére, amelyek biztosítják, hogy a gyermek

³³ Child-friendly justice: Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States [Gyermekbarát igazságszolgáltatás: A bírósági eljárásban áldozatokként, tanúként vagy peres félként részt vevő gyermekek perspektívái és tapasztalatai 9 EU-tagállamban] (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2017. február) <http://fra.europa.eu/en/press-release/2017/child-friendly-justice-childs-perspective>

³⁴ Az idézetek forrása: Child-friendly justice: Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States [Gyermekbarát igazságszolgáltatás: A bírósági eljárásban áldozatokként, tanúként vagy peres félként részt vevő gyermekek perspektívái és tapasztalatai 9 EU-tagállamban] (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2017. február) <http://fra.europa.eu/en/press-release/2017/child-friendly-justice-childs-perspective>

kihallgatása, a gyermekvédelmi felmérés, valamint a mentálhigiénés, illetve az orvosi vizsgálatok az előírt időn belül megtörténjenek és hogy a gyermek kellő időben, megfelelő tájékoztatásban részesüljön.

Miért kell betartani az adott előírást?

Európai jogszabályok:

- Nincs indokolatlan késedelem a tények bejelentése és az interjúk elkészítése között
- Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése
- Tájékoztatás
- Segítségnyújtás és támogatás

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) kijelenti, hogy a hatékony segítségnyújtás megvalósulásának előfeltétele, hogy a részvételi folyamat során meghatározott cselekvéseket nem szabad indokolatlan késedelemmel végrehajtani (UNCRC 13. sz. általános megjegyzés). Az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010), IV. D fejr. 4.

Kutatás és tapasztalat: Az indokolatlan késedelem elkerülése a gyermekvédelem és a gyermekbarát bünyogi nyomozások és eljárások alapelve. Az intézmények közötti hatékony munka szintén az indokolatlan késedelem elkerülésére támaszkodik, így az egyes intézmények megfelelő időben láthatják el feladataikat. Ez pozitív hatással van a gyermek jólétére, és javíthatja a bünyogi nyomozás és a bírósági eljárás kimenetelét. Például a feljelentés és a gyermek kihallgatása közötti indokolatlan késedelem elkerülése megkönnyíti a gyermek számára, hogy elmesélje történeteket és emlékezzen a részletekre, ezáltal javítva a vallomásának minőségét és értékét. Ezzel csökkenthet annak a kockázata is, hogy a gyermek nyomás alá kerül és visszavonja a vallomását. Ezáltal lehetővé válik a potenciális védelmi igények korai felmérése anélkül, hogy a gyermek vallomásának bizonyító

ereje sérülne. Ez viszont biztosítja, hogy a gyermek a további erőszakos cselekményekkel szemben késedelem nélkül védelemben részesül. Az időben elvégzett orvosi vizsgálat segíthet az erőszak fizikai bizonyítékainak felismerésében és dokumentálásában, ami mind a későbbi kezelés, mind az igazságügyi eljárások során meghatározó lehet. Ez a terápiás szolgáltatások korábbi megkezdését is eredményezheti.

„Csak azt akartam, hogy legyen már vége. De egyre csak tovább tartott és egyre többen jöttek, és mondták, hogy még tovább fog húzódni ... Azt akartam, hogy vége legyen és újra normális életet tudjak élni. De akkor még hosszú hónapok voltak hátra addig.” —12 éves lány, szexuális bántalmazás áldozata³⁵

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

- Adatokat gyűjtenek, amelyekkel meg tudják figyelni a határidőket az egyes esetekben, valamint ezek segítségével ellenőrzik, hogy mennyire sikerül elkerülni az indokolatlan késedelmet;
- A felkészülés érdekében a lehető leghamarabb megtartják a közös konzultációkat, hogy a gyermek kihallgatására minél hamarabb sor kerülhessen.
- Az előzetes nyomozást vezető ügyész a szomszédos helyiségből megfigyeli a gyermek kihallgatását, hogy a vonatkozó információkhoz késedelem nélkül hozzájusson;
- A szociális munkás(ok) a szomszédos helyiségből figyelemmel kíséri(k) a gyermek kihallgatását, hogy késedelem nélkül meghozhassá(k) a gyermek szükségleteinek megfelelő és a védelmét szolgáló intézkedéseket;
- A Barnahus munkatársai a gyermek kihallgatása során rendelkezésre állnak, hogy szükség esetén azonnali lelki segélyszolgálatot nyújthassanak;

³⁵ Az idézet forrása: Child-friendly justice: Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States [Gyermekbarát igazságszolgáltatás: A bírósági eljárásban áldozatokként, tanúként vagy peres félként részt vevő gyermekek perspektívái és

tapasztalatai 9 EU-tagállamban] (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2017. február) <http://fra.europa.eu/en/press-release/2017/child-friendly-justice-childs-perspective>

- A gyermek kihallgatását azonnal egy közös, utánkövetési megbeszélés követi, hogy mindenki tisztába kerüljön a következő lépésekkel, szerepekkel és felelősségekkel kapcsolatban;
- A gyermek kihallgatása előtti és utáni, intézmények közötti megbeszélések során ellenőrző listákat használnak annak biztosítására, hogy semmit ne hagyjanak ki, és hogy helyénvaló és megfelelő intézkedéseket hozzanak;
- Az orvosi vizsgálat szükségességének felmérése haladéktalanul megtörténik. Ha orvosi vizsgálatra van szükség, azt ideális esetben a Barnahus területén, a gyermek kihallgatásának napján végzik.
- A terápiás szolgáltatások, többek között a válságtámogatás szükségességének felmérése haladéktalanul megtörténik.

Kvantitatív indikátorok

- A vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és a gyermekvédelmi felmérés megkezdése között eltelt idő;
- A vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és az első intézmények közötti tervezési megbeszélés között eltelt idő;
- Az intézmények közötti tervezési megbeszélés és a gyermek kihallgatása között eltelt idő;
- A vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és a gyermek kihallgatása között eltelt idő;
- A vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és a mentálhigiénés felmérés között eltelt idő;
- A vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és az orvosi vizsgálat között eltelt idő;
- A vallomástétel vagy a bejelentett gyanú és a gyermek és nem bántalmazó családtag/gondviselő/k/támogató személyek érdekében tett orvosi/mentálhigiénés beavatkozás között eltelt idő;
- Az előzetes bűnügyi nyomozás elkezdése és a büntetőeljárás megindításáról szóló határozat meghozatala között eltelt idő;
- Az előzetes bűnügyi nyomozás elkezdése és a tárgyalás között eltelt idő.

2. Előírás: Multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködés a Barnahusban

Mi az előírás?

2.1. Hivatalos státusz: A Barnahus hivatalosan beágyazódik a nemzeti vagy helyi szociális szolgáltatásokba vagy gyermekvédelmi szakszolgálatokba, a bűnüldözési/igazságszolgáltatási rendszerbe vagy a nemzeti egészségügyi rendszerbe. A Barnahus önálló szolgáltatóként működhet, amennyiben jogszabályban előírt szerepet tölt be, amelyet a nemzeti vagy helyi hatóságok elismertek, ideértve az illetékes állami szervekkel való együttműködésre feljogosító hivatalos megbízást.

2.2. A Barnahusban működő multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködés megszervezése: Az együttműködés struktúrája átlátható, ami világosan meghatározott szerepeket, felhatalmazásokat, koordinációs mechanizmusokat, költségvetést, nyomon követési és értékelési intézkedéseket jelent, amely hozzájárul a hatékony együttműködéshez, illetve biztosítja a folyamatosságot és a stabilitást.

2.3. A multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködés folyamatai és gyakorlata a Barnahusban: A multidiszciplináris/intézmények közötti beavatkozás a kezdeti bejelentéssel kezdődik és az egész eset során az együttműködő beavatkozásokat elősegítő folyamat határozza meg.

Miért kell betartani az adott előírást?

Európai jogszabályok:

Multidiszciplináris jelleg/koordináció/együttműködés

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) hatékony eljárásokat támogat, ideértve az ágazatok közötti, szükség szerint protokollokkal és

egyetértési egyezményekkel alátámasztott koordinációt (CRC 13. sz. általános megjegyzés). Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010) IV.5 fejelet; a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) V.E fejelet és az európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára.

Kutatás és tapasztalat: Egy strukturált szervezet, amely világosan meghatározott szerepeket, felhatalmazásokat, koordinációs mechanizmusokat, költségvetést, nyomon követési és értékelési intézkedéseket jelent, amely hozzájárul az intézmények közötti csapatok hatékony együttműködéséhez, a szerepek kölcsönös tiszteletben tartásához és a közös felelősségvállaláshoz. Az ilyen alapvető fontosságú elemeket tartalmazó hivatalos megállapodások biztosítják a folyamatosságot és az érintett ügynökségek vezetőségeinek elkötelezettségét. Dániában a Barnahus jellemzőit törvény szabályozza, beleértve a munkatársak szerepét és felelősségi köreit, a helyiségeket, a finanszírozást, az együttműködés módját és az adatgyűjtést. Az ügyműveleti csoport műveleteinek és beavatkozásainak összehangolására kijelölt állandó munkatárs támogatása biztosítja a folyamat zökkenőmentes lebonyolítását és folytonosságát. A koordinátor felügyelheti, hogy a csapat tagjai nyomon követik feladataikat már a multidiszciplináris és már az intézmények közötti folyamatok korai szakaszában felismerik a problémákat. A koordinátor továbbá fontos szerepet játszhat a rutinok és eljárások tervezésében és betartásában.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Hivatalos státusz

- A Barnahust a nemzeti vagy helyi szociális szolgáltatások vagy gyermekvédelmi szakszolgálatok, bűnüldözési/igazságszolgáltatási rendszer vagy nemzeti egészségügyi rendszer elismeri és szabályozza, törvényi úton vagy hivatalos megállapodás alapján;

- A Barnahus az illetékes hatóságoktól hivatalos megbízást kap az intézmények közötti együttműködés koordinálására és multidiszciplináris szolgáltatások nyújtására.

Az intézmények közötti együttműködést megalapozó hivatalos megállapodások

- Az intézmények közötti együttműködést hivatalosan megalapozó, a felhatalmazott képviselők által aláírt megállapodás kötelezettséget vállal az általuk képviselt ügynökség multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködésére és szolgáltatásnyújtására a Barnahusban;
- A hivatalos, megalapozó megállapodás a következő elemekre terjed ki: szándék, célok, kötelezettségvállalások, szerepek és felelősségi körök, szervezet, pénzügyek, adatvédelem, időtartam és konfliktuskezelés;
- A hivatalos, megalapozó megállapodás biztosítja, hogy valamennyi intézmény egyenlő feltételek mellett működjön közre, hogy az együttműködés minden szempontból a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja, beleértve az egészségét, a jogi helyzetét, a gyermekvédelmet és mentálhigiénéjét;
- A hivatalos, megalapozó megállapodást rendszeresen felülvizsgálni és frissíteni kell, hogy reflektáljon a jogszabályi, illetve az illetékes ügynökségek eljárásaiban és struktúrájában bekövetkező változásokra;
- Az irányítóbizottság, beleértve a különböző intézmények képviselőit, felügyeli és szabályozza a hivatalos, megalapozó megállapodás végrehajtását;
- A munkatársak tisztában vannak a hivatalos, megalapozó megállapodás tartalmával és megfelelő képzésben is részesültek ezek alkalmazásáról.

Koordináció

- Egy vagy több munkatárs felhatalmazást kap arra, hogy az intézmények közötti együttműködés során a Barnahus koordinátoraként lépjen fel;

- A koordinátor szerepe a munkaköri leírásban egyértelműen meghatározott;
- A Barnahus intézmények közötti összekötő csoportja rendszeresen megbeszéli a Barnahusban az intézmények közötti napi együttműködés gyakorlati vonatkozásait, beleértve a rutinokat és protokollokat.

Költségvetés

- A részt vevő intézményeket hivatalos megállapodások kötelezik arra, hogy hozzájáruljanak a Barnahus működési és személyzeti költségeit fedező költségvetéshez.

Gyermekvédelem és egyéb belső politikák

- A szolgáltatás gyermekvédelmi politikával és jelentési mechanizmusokkal rendelkezik, amelyek összhangban állnak a nemzeti jogszabályokkal és a négy nemzetközi gyermekvédelmi normával: politika, emberek, eljárások és elszámoltathatóság.
- A munkatársakat olyan kulcsfontosságú belső politikák támogatják és irányítják, mint például a gyermekvédelmi politikák és eljárások, a magatartási kódex, a visszaélés-jelentési politika, a biztonsági eljárások és a vészhelyzeti protokoll.

A Barnahus létesítésének és használatának szabályozása a skandináv országokban³⁶

Dánia

Dániában elfogadtak egy törvényt, amely országos szinten tette kötelezővé a Barnahusok létrehozását és használatát, még a Barnahus megalapítása előtt:

„A régiók települési önkormányzatai kötelesek minden régióban egy gyermekházat létrehozni, amely megvizsgálja a gyermek vagy fiatal

36 Az összefoglaló a következőkre támaszkodik: Bakketeig, Elisiv (2016). A Barnahus-modell a skandináv országokban. A PROMISE 2016. november 28–29-én, Linköpingben megrendezett regionális konferenciáján és tanulmányútján bemutatott jelentés. Johansson, Susanna, Kari Stefansen, Anna Kaldal és Elisiv Bakketeig (a sajtóban, 2017) alapján: Implementing the Nordic Barnahus model: Characteristics and local adaptation [A skandináv Barnahus modell megvalósítása: Jellemzők és helyi adaptációk]. In Johansson, S., Stefansen, K.,

Kaldal, A. és Bakketeig, E. (red.). Collaborating against child abuse: Exploring the Nordic Barnahus Model (Együttműködés a gyermekbántalmazás ellen – A skandináv Barnahus-modell feltárása.) London: Palgrave. Landberg, Åsa and Svedin, Carl Göran (2013). Inuti a Barnahus, A Quality Review of 23 Swedish Barnahus (23

körülményeit, ha a gyermeket vagy fiatalot bántalmazás érte, vagy ha ennek bármilyen gyanúja merült fel.

(2) A szociális és belügyminiszter szabályokat határozhat meg a gyermekházak elrendezését, működését, finanszírozását és feladatait stb. illetően.”³⁷

Ezenkívül a Barnahusról szóló dán kormányrendelet szabályozza a Barnahus működését és legfontosabb jellemzőit (a rendelet összefoglalóját lásd alább). A Szociális Szolgálatok Nemzeti Tanácsa (National Board of Social Services) egy minőségi követelményrendszert is kiadott.

Izland

Az izlandi Barnahust hivatalos rendeletek nélkül hozták létre, a részt vevő intézmények közötti informális megállapodás alapján. Ma a Gyermekvédelmi Kormányhivatal (Barnaverndarstofa) feladata speciális szolgáltatási központokat működtetni „azzal a céllal, hogy előmozdítsa az interdiszciplináris együttműködést, és erősítse az intézmények közötti koordinálást a gyermekvédelmi ügyek kezelésében”.³⁸

Ezenkívül a büntetőeljárásról szóló (88/2008 sz.) törvény előírja, hogy a 15 évnél nem idősebb gyermek áldozatok kikérdezését egy „speciálisan erre a célra tervezett létesítményben”³⁹ a büntetőbírószak egy bírójának felügyelete mellett és egy speciálisan képzett személy⁴⁰ támogatásával kell végrehajtani. A büntetőeljárásokról szóló törvény ezen rendelkezéseiről a büntetőbírószak bírójának általában tudomásuk van, ami azt jelenti, hogy a 15 évesnél nem idősebb gyermekek kihallgatásával a Barnahust bízzák meg.

Norvégia

A norvég Barnahust eredetileg hivatalos szabályozási keret nélkül hozták létre. Ma a büntetőeljárásról szóló törvény és a könnyített nyomozati kihallgatásokról szóló rendelet kötelezővé teszi a rendőrség és az ügyészek számára a Barnahus használatát.⁴¹

Svédország

A svédországi Barnahust hivatalos szabályozási keret nélkül hozták létre. Jelenleg nincs olyan törvény, amely kötelezővé tenné a Barnahus használatát. A nemzeti rendőrség azonban az ügyészi hivatalokkal, az Országos Törvényszéki Orvostani Bizottsággal (National Board of Forensic Medicine) és az Egészségügyi és Jóléti Országos Tanáccsal (National Board of Health and Welfare) karöltve nemzeti iránymutatásokat és előírásokat bocsátott ki, amelyeknek teljesíteniük kell a Barnahusnak nevezett, közös helyszínen folytatott együttműködési tevékenységek érdekében:

„Az ilyen együttműködési tevékenységek biztosítják, hogy a vélhetőleg bűncselekmény áldozataivá vált gyermekek jogi védelmet, megfelelő ellátást és támogatást élvezzenek, és szükség esetén azonnali válságkezelésben és terápiás beavatkozásokban részesüljenek. A folyamat során a hangsúly a gyermek mindenek felett álló érdekére helyeződik. A gyermeket tájékoztatni kell minden őt érintő kérdésben és lehetőséget kell biztosítani véleményének kifejtésére olyan mértékben és módon, ahogy azt az érettsége lehetővé teszi. A jogrendszeren és a szociális szolgálatokon belül párhuzamosan végzett vizsgálatokat haladéktalanul meg kell kezdeni és, figyelembe véve magát a gyermeket és a helyzet összetettségét, a lehető leggyorsabban végrehajtani. Az előzetes vizsgálatot be kell fejezni, és a lehető leghamarabb meg kell hozni

svédországi Barnahus minőség-ellenőrzésének eredményei), Stockholm: Rädda Barnen. Az izlandi Gyermekvédelmi Kormányhivaltól kapott tájékoztatás (2016. február).

³⁷ A szociális szolgáltatásokról szóló konszolidációs törvény 50. paragrafus (a) bekezdése 1.: <http://english.sim.dk/me-dia/14900/consolidation-act-on-social-services.pdf>

³⁸ Gyermekvédelmi törvény, 7. cikk: https://eng.velferdarraduneyti.is/media/acrobat-en-skar_sidur/Child-Protection-Act-as-amended-2015.pdf

³⁹ A büntetőeljárásról szóló (88/2008 sz.) törvény, 9. cikk

⁴⁰ Straffeprosessloven (a büntetőeljárásról szóló törvény), §239, §239 a-f.: <http://www.lovdatab.no/>

⁴¹ Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus (Rikspolisstyrelsen, Sweden, 2009)

a vádemelésről szóló döntést. A vizsgálatokat törvény által előírt határidők szabályozzák.”⁴²

A Barnahusban zajló, intézmények közötti együttműködések részleteit többnyire az intézmények közötti hivatalos megállapodások szabályozzák (lásd a linköpingi Barnahusból vett példát).

⁴² <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158447>

3. Előírás: A tágabb célcsoport

Mi az előírás?

3.1. A célcsoport tágabb értelemben vett meghatározása: A Barnahus célcsoportjába tartozik minden gyermek, aki bármilyen erőszakos bűncselekmény áldozata és/vagy tanúja volt.⁴³ A nem bántalmazó családtagok/gondviselők a másodlagos célcsoportba tartoznak.

3.2. Megkülönböztetésmentesség: Különös erőfeszítéseket tesznek, hogy minden kiskorú áldozatot és tanút elérjenek, az elszenvedett erőszak formájától függetlenül.

Miért kell betartani az adott előírást?

Nemzetközi és regionális jogi kötelezettségek: a megkülönböztetésmentesség az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (UNCRC 2. cikk) egyik alapelve és elengedhetetlen a Gyermekjogi Egyezmény a gyermekek erőszaktól való mentességhez való jogáról szóló 19. cikkének érvényesítéséhez.

Európai jogszabályok:

- Megkülönböztetésmentesség
- Az áldozatok azonosítására vonatkozó rendelkezések, beleértve azokat a különös rendelkezéseket, amelyek alapján a gyermek bűncselekmény áldozatának nyilvánítható, mint például a korhatár vagy a családtagok felmérése

Útmutatás: A Gyermekjogi Bizottság (CRC) hangsúlyozza, hogy a részes államoknak megfelelő intézkedéseket kell hozniuk, hogy biztosítsák minden

gyermek számára az erőszak minden formájától való védelemhez való jogot „bármely formában jelentkező hátrányos megkülönböztetéstől, a gyermek vagy szülője/törvényes gyámja faji hovatartozásától, bőrszínétől, nemétől, anyanyelvétől, vallásától, politikai vagy egyéb nézeteitől, állampolgárságától, etnikai vagy társadalmi származásától, vagyonától, fogyatékoságától, születésétől vagy más helyzetétől függetlenül”. A részes államoknak továbbá proaktív erőfeszítéseket kell tenniük annak biztosítására, hogy a potenciálisan sérülékeny helyzetben lévő gyermekek számára az összes többi gyermekkel egyenlő bánásmódot biztosítsanak (CRC 13. sz. általános megjegyzés). Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010) III.D fej. és a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) V.B fej.

Kutatás és tapasztalat: A Barnahus fontos szerepet játszhat a részes államok kötelezettségeinek megvalósításában azáltal, hogy missziójába a tágabb értelemben vett célcsoportot vonja be, valamint egyenlő hozzáférést és szolgáltatásokat biztosít az összes, a szolgálathoz irányított gyermek számára.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

A célcsoport meghatározása

- A célcsoportokat a Barnahus küldetésében/hivatalos megalapozó megállapodásában definiálják;
- A célcsoportba tartozik minden gyermek, aki az erőszak bármely formájának áldozatává vagy tanújává válik, beleértve, de nem kizárólagosan a testi és szellemi bántalmazást, a családon belüli erőszakot, a szexuális zaklatást és kizsákmányolást, a kereskedelmi célú kizsákmányolást, az emberkereskedelmet, a nemi szervek megcsonkítását és a becsületből elkövetett bűncselekményeket.⁴⁴

⁴³ Az erőszakot az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye 19. cikke és a CRC 13. sz. általános megjegyzése (2011) szerint definiáljuk: „az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formája”.

⁴⁴ Ha a célcsoportot jogszabály vagy nemzeti iránymutatások határozzák meg, mint például Dániában és Svédországban, a hozzáférést legalább a törvény által meghatározott csoportok számára biztosítani kell.

Minden szolgáltatásnak törekednie kell arra, hogy tágabb célcsoportot öleljen fel, amely az erőszak minden formájának elszenvedőit magába foglalja. Számos szolgáltatás azonban szűkebb csoporttal kezdődött, például eleinte csak a szexuális bántalmazásra és a szexuális kizsákmányolásra terjedt ki, majd fokozatosan kezdtek el foglalkozni az erőszak más formáival is.

Megkülönböztetésmentesség

- Multidiszciplináris és intézmények közötti megoldást kínálnak minden⁴⁵ gyermek számára, akiket a Barnahusba irányítanak. A gyermekvédelemi felmérést, a bűnügyi nyomozást, az orvosi és mentálhigiénés vizsgálatot, a lelki segítséget⁴⁶ és az utánkövetést minden esetben az érintett ügynökségek szoros együttműködésében tervezik meg és hajtják végre;
- A szolgáltatások lakóhelytől függetlenül elérhetőek a gyermekek számára. A mobil erőforrásokat és a helyi kihallgatóhelyiségeket szükség szerint használják, különösen a kezdeti vizsgálat, a folyamatos lelki segélyszolgálat, valamint a kezelés és az utánkövetés érdekében;
- A Barnahust úgy alakítják ki, hogy a speciális szükségletű és fogyatékkal élő gyermekek számára is elérhető és hozzáférhető (akadálymentes) legyen, ami biztosítja, hogy ugyanannyi információt, irányítást és lehetőséget kapnak, hogy kifejtsék a véleményüket és az interjúk során meghallgassák őket;
- A gyermek és a nem bántalmazó gondviselők számára szükség esetén gondoskodnak tolmácsról, ami biztosítja, hogy ugyanannyi információt, irányítást és lehetőséget kapnak, hogy kifejtsék a véleményüket és az interjúk során meghallgassák őket.

⁴⁵ A hátrányos megkülönböztetés lehetséges okai közé tartoznak többek között a nemzeti vagy etnikai hovatartozás, faj, anyanyelv, vallás, nem, szexuális irányultság, társadalmi-gazdasági helyzet, fogyatékoság és menekült jogállás. Különös erőfeszítésekre lehet szükség ahhoz, hogy a különösen sérülékeny gyermekeket is elérjék.

⁴⁶ Előfordulhat, hogy a válságkezelési beavatkozások bizonyos formái, például a sürgősségi orvosi ellátás, nem tartoznak a Barnahus szolgáltatásai közé.

4. Előírás: Gyermekbarát⁴⁷ környezet

Mi az előírás?

4.1. Hely és hozzáférhetőség: A Barnahus lehetőleg egy különálló épületben, a gyermek számára ismerős környezetben helyezkedik el, például egy lakóövezetben. A helyszínek tömegközlekedési eszközökkel megközelíthetőnek kell lennie. A helyiségek akadálymentesek, fogyatékkal élő és/vagy különleges igényű gyermekek számára is hozzáférhetők.

4.2. Belső környezet: A berendezést gyermek- és családbarát, a gyermekek korának megfelelő bútorok és anyagok alkotják, különös tekintettel a váróhelyiségekre. A helyiségek fizikailag biztonságosak bármely korú és fejlődési szakaszban lévő gyermek számára, beleértve a fogyatékkal élő és/vagy különleges igényű gyermekeket is.

4.3. Adatvédelem: A magánélet védelmét elkülönített, hangszigetelt és privát helyiségek biztosítják.

4.4. A gyanúsított elkövetővel való találkozás megakadályozása: A Barnahust úgy kell kialakítani, hogy az áldozat és a feltételezett elkövető semmilyen körülmények között ne kerülhessenek kapcsolatba egymással.

4.5. Kihallgató helyiség: A Barnahusban az intézmények közötti csapatnak lehetősége van a kihallgatószobában zajló interjúk valós idejű megfigyelésére egy másik helyiségből⁴⁸.

Miért kell betartani az adott előírást?

Európai jogszabályok:

- Az interjúk az erre a célra tervezett vagy átalakított helyiségekben zajlanak
- Az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat elkerüléséhez való jog

Útmutatás: Az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010) IV.D fej. 5. és a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) IV.B fej.

Kutatás és tapasztalat: Az épület elhelyezkedése és kialakítása elengedhetetlen ahhoz, hogy a szolgáltatást minden gyermek számára hozzáférhetővé tegye, és biztosítsa a gyermek magánéletének védelmét, illetve biztonságát. A biztonságos, semleges és gyermekbarát környezet biztosítása központi szerepet játszik a szorongás csökkentésében és az újratraumatizálás megelőzésében. A gyermekbarát környezet megkönnyíti a gyermek számára, hogy beszéljen a történekről, ami alapvető fontosságú a gyermek biztonsága és védelme, fizikai és mentális gyógyulási szükségleteinek meghatározása, valamint a sikeres és gyermekbarát bűnügyi nyomozás és bírósági eljárás biztosítása érdekében.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Hely és megközelíthetőség

- A Barnahus gyermekbarát környéken, például lakóövezetben vagy stratégiaileg fontos helyszínen (pl. kórház közelében) található;
- A tömegközlekedés a Barnahushoz gyalogosan is közel van.
- A Barnahus rámpával vagy emelő lifttel van ellátva.

Belső környezet

- A gyermeket a munkatárs barátságosan üdvözli és itallal kínálja;
- A váróhelyiségek berendezése, például a játékok, magazinok és könyvek, valamint a bútorok megfelelnek mind a fiatalabb, mind az idősebb, valamint a speciális igényű és fogyatékos gyermekek igényeinek;
- A berendezést a beltéri hozzáférhetőségre vonatkozó bevált módszerek útmutatásai szerint alakították ki, például az épület csak egyszintes, vagy van felvonó, a folyosók nincsenek eltorlaszolva és a WC-k is akadálymentesek;

⁴⁷ A gyermekbarát alatt itt azt értjük, hogy összpontosítunk a gyermekek különleges igényeire, igazodunk hozzájuk és fogékonyak vagyunk rájuk.

⁴⁸ Családtagok/szülők/gondviselők nem vehetnek részt a gyermek kihallgatásának megfigyelésén.

- A helyiségek biztonsági ellenőrzését rendszeresen elvégzik.

Adatvédelem

- Elkülönített váróhelyiségek állnak rendelkezésre, ha a gyermek magánéletének vagy biztonságának védelme ezt szükségessé teszi, vagy ha a törvényszéki okok miatti jogérvényesítés ezt követeli meg.
- A helyiségek hangszigeteltek;
- A hely és a megjelölés diszkrét.

A gyanúsított elkövetővel való találkozás megakadályozása⁴⁹

- A gyanúsított elkövetőket más helyszíneken hallgatják ki, és máshol részesülnek szolgáltatásokban;
- Ha a gyanúsított elkövető a szolgáltatásokhoz ugyanabban az épületben férhet hozzá a szolgáltatásokhoz;
- Külön bejáratok és helyiségek vannak a gyermekek és a nem bántalmazó családtagok/gondviselők és a gyanúsított elkövetők számára;
- A gyermekekkel és a gyanúsított elkövetőkkel folytatott megbeszéléseket úgy ütemezik, hogy a két fél ne kerülhessen érintkezésbe.

Kihallgatóhelyiség

- A kihallgató- és a megfigyelőhelyiségek különálló helyiségek, amelyeket audiovizuális kommunikációs rendszerek kötnek össze;
- A kihallgatás egy szomszédos megfigyelőhelyiség képernyőjén figyelhető meg;
- A helyiség kényelmes és gyermekbarát. A helyiséget úgy rendezik be, hogy ne terelje el a gyermek figyelmét;
- A kamerát úgy állítják be, hogy követni tudja a gyermeket, illetve a kézmozdulatait, ha rajzol vagy mutat valamit.

⁴⁹ A Barnahusban esetenként sor kerülhet a gyermek és az elkövető részvételével zajló terápiás megbeszélésekre is, ha úgy itéli meg, hogy ez a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja. A gyermek

biztonsága és jóléte elsődleges szempont. A szexuális erőszak és az erőszak más, súlyos formáinak eseteiben az elkövetőnek soha nem szabad a Barnahus helyiségeibe lépnie.

5. Előírás: Intézmények közötti esetkezelés⁵⁰

Mi az előírás?

5.1. Hivatalos eljárások és rutinok: Az esetek intézmények közötti áttekintése és tervezése a Barnahus-csapat és a Barnahusban működő intézmények munkájának szerves részét képezi, és kölcsönösen elfogadott folyamatok és rutinok teszik hivatalossá.

5.2. Folyamatos esettervezés és felülvizsgálat: A Barnahusban rendszeresen tartanak megbeszéléseket az esetek áttekintésével és tervezésével kapcsolatban, az intézmények közötti csapat illetékes intézményeinek bevonásával.

5.3. Folyamatos esetkövetés: A Barnahus folyamatosan dokumentál, illetve hozzáférést biztosít az eset állására vonatkozó információkhoz az intézmények közötti csapat tagjai számára az eset lezárásáig.

5.4. Támogató személy⁵¹: A gyermek és a nem bántalmazó családtag/gondviselő folyamatos támogatását és utánkövetését biztosító multidiszciplináris szolgáltatást egy kijelölt, szakképzett személy vagy a Barnahus csapatának egyik tagja ellenőrzi.

Miért kell betartani az adott előírást?

Európai jogszabályok:

- Az irányelvekben megfogalmazott kötelezettségek alkalmazása során elsődleges szempont a mindenképp fennálló érdek biztosítása. Az adott

gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése.

- Multidiszciplináris jelleg/koordináció/együttműködés
- A bizalmi körre vonatkozó előírások

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) hatékony eljárásokat hangsúlyoz a gyermek erőszaktól való megóvásához való jogainak érvényesítésében (UNCRC 19. cikk), ideértve az ágazatok közötti, szükség szerint protokollokkal és egyetértési egyezményekkel alátámasztott koordinációt. A CRC azt is kimondja, hogy „a gyermekvédelmi rendszerben dolgozó szakembereknek képzettnek kell lenniük az intézmények közötti együttműködést és a protokollokat illetően”. A folyamat a következőket foglalja magában: a) a gyermek, a gondviselők és a családtagok rövid és hosszú távú szükségleteinek részvételen alapuló, multidiszciplináris felmérése, amely megfelelő figyelmet szentel a gyermek, valamint a gondviselők és a család nézeteinek; b) a felmérés eredményeinek megosztása a gyermekkel, a gondviselőkkel és a családtagokkal; c) a gyermek és a családtagok átírányítása a különböző szolgálatokhoz az igények kielégítésére; és d) a beavatkozás megfelelőségének utánkövetése és kiértékelése. (13. sz. általános megjegyzés). Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2010) 4.A.5 fejelet és a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) V.E, Hd, és J. fejelet.

Kutatás és tapasztalat: Az eljárások és protokollok segítségével megvalósuló intézmények közötti ügyek tervezése fontos az intézmények közötti munkacsoport és az illetékes ügynökségek multidiszciplináris, összehangolt, hatékony és releváns beavatkozásainak biztosítása érdekében. Az esetek nyomon követése és áttekintése lehetővé teszi a csapat számára, hogy – a

⁵⁰ Az intézmények közötti tervezésre, az esetek áttekintésére és nyomon követésére kihatással lehetnek a nemzeti jogszabályok információmegosztásra vonatkozó korlátozásai vagy azon jogszabályok hiánya, amelyek a szolgálatok számára lehetővé és kötelezővé teszik az esetre vonatkozó, specifikus információk megosztását. A magas fokú integrációhoz világosan és alaposan megfogalmazott titoktartási kötelezettségek szükségesek, és előfordulhat, hogy lépésről lépésre kell biztosítani, hogy a megfelelő információcsere megvalósulhasson. Szükséges lehet továbbá megoldásokat – például intézmények közötti adatvédelmi

protokollokat – találni a szakmai szervezetek által elrendelt, az adott szakemberek esetspecifikus információcserejére vonatkozó jogi korlátozásokra és/vagy előírásokra.

⁵¹ Ezt az esetkezelői szerepet általában a szociális szolgálatok/gyermekvédelmi szakszolgálatok vállalják fel, amikor jelen vannak a Barnahusban. Ahol a szociális szolgálatok/gyermekvédelmi szakszolgálatok nem állnak rendelkezésre, ezt a szerepet a csapat azon tagja is betöltheti, aki a helyi szociális szolgálatokkal/gyermekvédelmi szakszolgálatokkal való kapcsolattartásért felelős.

lehető legteljesebb mértékben, a törvényi előírások és a gyermek mindenképp felett álló érdeke szerint – információkat gyűjtsenek és osszanak meg, így a vizsgálati és a bírósági eljárás bármely szakaszában megvitathatják és felülvizsgálhatják az eseteket. Az esetkövetés továbbá lehetővé teszi, hogy az intézmények közötti csapat figyelemmel kísérje a szolgáltatáshoz irányított esetek előrehaladását és kimenetelét. A kijelölt szakemberek az egész folyamat során végzett megfelelő áldozatsegítése és utánkövetése segíthet a gyermek és a nem bántalmazó családtag/gondviselő szorongásának és traumájának csökkentésében. Az áldozatsegítés kritikus eleme, hogy a gyermeket és a nem bántalmazó gondviselőket folyamatosan tájékoztassák, és hogy a gyermek véleményének megfelelő figyelmet szenteljenek. Segítségével biztosítható az is, hogy a folyamatok középpontjában a gyermek mindenképp felett álló érdeke álljon, és hogy a gyermekkel folytatott munka rövid, közép- és hosszú távú célkitűzései teljesüljenek. A gyermeket és a nem bántalmazó családtagjaikat/gondviselőiket segíteni kell, hogy a gyermeket minél hatékonyabban tudják támogatni, továbbá hogy megértsék a bírósági eljárást, a gyermek jogait és a rendelkezésre álló kezeléseket.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Hivatalos eljárások és rutinok

- A Barnahusban az esetkezelést hivatalos eljárások szabályozzák, beleértve a tervezési megbeszéléseket, a dokumentálást és az utánkövetést;
- Érvényben van egy protokoll, amely az intézmények közötti munkacsoport magánélet- és adatvédelmi tevékenységeit szabályozza;
- Érvényben van egy rendszer a multidiszciplináris segítségnyújtás gyermekre kifejtett hatásainak felmérésére;
- Az esetek áttekintését és tervezését a Barnahus egy kinevezett munkatársa koordinálja és segíti;

- A munkatársak tisztában vannak az eljárásokkal és a rutinokkal, és megfelelő képzésben is részesültek ezekkel kapcsolatban.

Az esetek intézmények közötti tervezése és áttekintése

- A Barnahusban egy kezdeti megbeszélés során megtervezik a multidiszciplináris beavatkozást és összehangolják az összes érintett intézmény tevékenységét;
- A gyermek kihallgatását és az orvosi vizsgálatot a Barnahusban egy utánkövetési megbeszélés követi, ahol minden érintett szakembert tájékoztatnak az eredményekről, illetve megtervezik és összehangolják a további beavatkozásokat;
- A Barnahusban az érintett intézmények rendszeresen tartanak megbeszéléseket az esetek áttekintése, az aktualizált információk cseréje és a multidiszciplináris, intézmények közötti beavatkozás hatásainak értékelése érdekében;
- Az esetek áttekintése minden intézményt egyenlően érint, egyik intézmény képviselője sem dominál a másik kárára.
- Tanulási nehézségekkel küzdő vagy speciális igényű gyermekek esetén, felveszik a kapcsolatot a megfelelő szakemberekkel – lehetőleg azokkal, akik ismerik az adott gyermeket –, és velük közösen tervezik meg az összes szolgáltatást, beleértve a gyermek kihallgatását, az orvosi vizsgálatot és a terápiát.

Folyamatos esetkövetés

- A Barnahus rendszeresen dokumentálja az egyedi információkat, többek között az áldozat és a családtagjainak demográfiai adatait, a gyermek kihallgatását és az ezeken való részvételt, az esetek multidiszciplináris áttekintését szolgáló megbeszélések számát, ezeken a megbeszéléseken részt vevő intézményeket, illetve adott esetben a terápiás és az orvosi szakvéleményeket.⁵²

⁵² A szociális szolgálatok/gyermekevédelmi szakszolgálatok általában összegyűjtik az összes vonatkozó információt, beleértve az orvosi szakvéleményeket, rendőrségi jelentéseket és a gyermekevédelmi

beavatkozásokat. Minden intézmény köteles megosztani az információkat a szociális szolgálatokkal/gyermekevédelmi szakszolgálatokkal.

Támogató személy

- A gyermeket és a gondviselőket folyamatosan támogatják és rendszeresen tájékoztatják az egész vizsgálati és bírósági eljárás során;
- A bírósági eljárás és a kezelés befejezése után végzett utánkövetést a gyermek és a családtagjai/gondviselői igényei szerint szervezik meg⁵³;
- A folyamatos támogatás, illetve a gyermek és a nem bántalmazó családtag/gondviselő számára nyújtott utánkövetés biztosítása érdekében a multidiszciplináris szolgáltatást egy kijelölt, szakképzett személy vagy az intézmények közötti csapat egyik tagja ellenőrzi.
- Ha a támogató személy/koordinátor szerepét egy szolgálaton kívüli szerv tölti be, akkor a szolgálat csapatának egyik tagja felelős a kapcsolattartásért ezzel a hatósággal, és ő biztosítja a megfelelő kommunikációt és utánkövetést.

A Barnahusban zajló információcsere szabályozása a dán jogban

„Olyan eseteknél, amikor gyermekházat használnak, vö. 50 a. szakasz, a gyermekház, a rendőrség és az ügyészség munkatársai, valamint az egészségügyi hatóságok, a felhatalmazott egészségügyi szakemberek és a társadalmilag hátrányos helyzetű gyermekekhez és fiatalokhoz kapcsolódó feladatok miatt eljáró önkormányzati hatóságok szigorúan csak magánjellegű, a gyermek vagy a fiatal személyes és családi körülményeiről szóló információkat cserélhetnek egymás között, ha az ilyen információcserét a gyermek vagy a fiatal egészsége és fejlődése szempontjából szükségesnek ítélik meg.” A szociális szolgáltatásokról szóló konszolidációs törvény 50.1. paragrafus (c) bekezdése

Az intézmények közötti megbeszéléseken részt vevő intézmények szerepe és feladatai – Barnahus Linköping

Barnahus

Vezeti az intézmények közötti megbeszélést. Felelős annak biztosításáért, hogy a megbeszélésen az adott intézmények által nyújtott megfelelő információik alapján közös felmérés készüljön. Feladata biztosítani, hogy az intézmények között megállapodás jöjjön létre az ügyek folyamatos tervezéséről. Titkárként lép fel és megosztja a jegyzőkönyvet a részt vevő intézményekkel.

A kórház gyermekgyógyászati egysége

Orvosi szakértelmet biztosít. Előzetesen felméri az orvosi vizsgálat szükségességét. Megosztják a gyermekről esetlegesen rendelkezésre álló korábbi információkat.

Gyermek- és ifjúsági pszichiátriai intézmény

A gyermek- és ifjúsági pszichiátriai intézmény gyermekpszichiátriai szakértelmet biztosít. Elvégzi az eset előzetes felmérését a válságtámogatás és a terápiás beavatkozások szükségességét illetően. Megosztják a gyermekről esetlegesen rendelkezésre álló korábbi információkat.

A rendőrség és az ügyészség

Büntetőjogi és igazságügyi szakértelmet biztosít. Elsőként felméri, hogy szükséges-e kezdeményezni a bűnügyi nyomozást.

Szociális szolgálatok

Pszichoszociális szakértelmet biztosítanak. Elvégzik az eset előzetes felmérését a gyermekvédelmi kérdéseket és beavatkozásokat illetően. Megosztják a gyermekről esetlegesen rendelkezésre álló korábbi információkat.

⁵³ Az utánkövetést és a folyamatos támogatást általában a helyi szociális szolgálatok/gyermekvédelmi szakszolgálatok biztosítják. Ha a szociális szolgálat/gyermekvédelmi szakszolgálat a Barnahusban van,

esetkezelőként jár el és biztosítja az átfogó koordinációt és utánkövetést. Az esetkezelő felügyeli az alapelvek megvalósulását, és a gyermek jogainak tiszteletben tartását is az egész folyamat során.

A Stockholm Barnahus intézmények közötti megbeszéléseinek állandó menetrendje

A megbeszélés bevezetése és kerete

- A résztvevők bemutatása, név és képviselt intézmény szerint
- A megbeszélés dokumentációja: A találkozóról közösen vagy ügynökségenként külön-külön készítenek feljegyzéseket
- Titoktartási megfontolások: A résztvevő ügynökségek valamelyikét köti-e titoktartási kötelezettség - rövid tájékoztatás

A megbeszélés célja

- Információcsere és közös tervezés
- Annak biztosítása, hogy a gyermek szempontjai és az ő mindenképp felett álló érdeke az elsődlegesek
- Az ügyhöz kapcsolódó konkrét cél meghatározása

Az eset háttere és az esetről meglévő ismeretek

- Szociális szolgálatok: A családon belüli erőszakra szóló korábbi vizsgálatok és idejük
- Korábbi beavatkozások és azok eredményei
- Rendőrség/Ügyészség: Vannak korábbi rendőrségi jelentések az egyik családtaggal kapcsolatban, például erőszakos bűncselekményre, droggal való visszaélésre vagy más súlyos bűncselekményekre vonatkozóan?
- A gyermekvédelmi csapat, illetve a gyermek- és ifjúsági pszichiátriai intézmény meglévő esetenaplóinak áttekintése

A gyermek kihallgatásának előzetes megtervezése

- Milyen intézkedéseket hajtottak végre az adott intézmények a rendőrségi jelentés óta?

A gyermek kihallgatásának napja:

- Dátuma és időpontja
- A jogi képviselő és a gyermek ismeretségi köréből kikerülő személy, aki a gyermeket a Barnahusba kíséri
- A gyermek sajátos jellemzői és helyzete, mint például anyanyelve, speciális szükségletei, otthoni helyzete
- A gyermek- és ifjúsági pszichiátriai intézmények jelenléte a megfigyelőhelyiségben

A gyermek kihallgatását követő időszak megtervezése – dolgok, amelyeket már fiyelembe kell venni

- Gyermekvédelmi felmérés – különböző forgatókönyvek
- Hogyan tájékoztatják a gyermek gondviselőjét?
- A gyermek lehetséges újraegyesítésének megtervezése a szülőkkel/gondviselőkkel az interjú után
- Az ügyész és a rendőrség véleménye a következő lépésekről
- Lelki segélyszolgálat
- Orvosi vizsgálat
- Ki fogja tájékoztatni a gyermeket a döntésekről és cselekvésekről – CRC 12. cikk

Egyéb kérdések

- Vannak-e testvérek, akik tanúi lehetnek az erőszaknak?
- Egyéb, beleértve a tolmácsolás szükségességét

Az intézmények közötti megbeszélés összefoglalása

- A megbeszélés összefoglalása
- Ha a tervezést illetően változtatásra van szükség, minden ügynökséget tájékoztatni kell

6. Előírás: A gyermek kihallgatása⁵⁴

Mi az előírás?

6.1. Bizonyítékon alapuló gyakorlat és protokollok: A gyermek kihallgatását bizonyítékon alapuló gyakorlat és protokollok alapján végzik, ami biztosítja a megszerzett bizonyítékok minőségét és mennyiségét. A kihallgatás fő célja az újratraumatizálás elkerülése, illetve annak lehetővé tétele, hogy a gyermek a lehető legrészletesebben számoljon be a történekről, oly módon, hogy ez megfeleljen a bizonyításra vonatkozó szabályoknak és a védelemhez való jogoknak.

6.2. Szakértő személyzet: A gyermek kihallgatását a személyzet speciálisan képzett munkatársai végzik, akik rendszeresen részt vesznek gyermekek kihallgatásával kapcsolatos képzéseken.

6.3. Helyszín és felvételek: A gyermek kihallgatását a Barnahusban végzik. Az interjúkat audiovizuálisan rögzítik, hogy a gyermek beszámolóját meghallgatni szándékozó különböző szakemberek előtt ne kelljen a gyermeknek a történeteket újra és újra elmondania.

6.4. Több szakterület és intézmény párhuzamos jelenléte: A gyermek kihallgatását egy szakember végzi. A multidiszciplináris, intézmények közötti csapat minden érintett tagja valós időben vehet részt a gyermek kihallgatásának megfigyelésén egy szomszédos szobából. A kérdező és a megfigyelők között lehetőség van interakcióra: kérdések lehet feltenni a gyermek számára a kérdezőn keresztül.

6.5. A vádlott megfelelő eljáráshoz való jogának és a „fegyveregyenlőség elvének” tiszteletben tartása: Lehetővé kell tenni, hogy a védelem is

kérdéseket tehesen fel a kiskorú áldozatnak/tanúnak a gyermek kihallgatását végző szakemberen keresztül. Ha a vádlottnak jogában áll megfigyelni a gyermek tanúvallomását, ez audiovizuális közvetítéssel történik, hogy elkerüljék a vádlott és a gyermek közötti esetleges érintkezést.

6.6. Alkalmazkodás a gyermekhez: A kihallgatás a gyermek korához, fejlettségéhez és kulturális hátteréhez igazodik, és figyelembe veszi a gyermek speciális szükségleteit, a tolmácsolást is beleértve. Ide tartozik még, hogy a kihallgatás hosszát minimálisra csökkentsék, a kihallgatás során szüneteket tarthassanak, és hogy a kihallgatást lehetőleg egynél több munkamenetben készítsék el. A bűnügyi nyomozáshoz készített interjúk számát a szükséges minimumra korlátozzák. Amennyiben többszöri kihallgatás szükséges, azokat ugyanaz a szakember vezeti.

Miért kell betartani az adott előírást?

Európai jogszabályok:

- Tájékoztatás
- A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog
- A gyermekeket érintő nyomozások és bírósági eljárások során alkalmazott eljárások Az interjúk szükség esetén az erre a célra tervezett vagy átalakított helyiségekben zajlanak
- A kihallgatást az erre kiképzett szakemberek végzik, vagy az az ő közvetítésükkel történik
- A gyermek kihallgatását, ha lehetséges és helyénvaló, mindig ugyanazok a személyek végzik
- A szexuális erőszak, a nemi alapú erőszak vagy a hozzátartozók közötti erőszak áldozatai esetében az interjút a gyermekkel azonos nemű szakember készíti

⁵⁴ A gyermek kihallgatása a következőként definiálható: „egy egyszeri ülés, rögzített interjú, amelynek célja a gyermek egyedi információinak kiderítése, amikor felmerül a bántalmazás megtörténtének lehetősége, vagy amikor a gyermek más személy ellen elkövetett erőszaknak lett tanúja” (<http://www.nationalcac.org/forensic-interview-services>) vagy „a gyermekkel folytatott strukturált beszélgetés, amelynek célja részletes információt kideríteni a lehetséges esemény(ek)ről, amelyet a gyermek

valószínűleg átélt vagy amelyeknek tanúja volt”. (http://www.smallvoices.org/what_we_do/forensic_interviews.html). A gyermek kihallgatása során a bíróságra vonatkozó vagy annak megfelelő információkat gyűjtenek össze a gyermektől.

- A kihallgatások számát a lehető legkevesebbre korlátozzák, és csak feltétlenül szükséges esetekben, és csak a nyomozás és a bírósági eljárások céljából kerül rájuk sor
- Minden kiskorú áldozattal vagy adott esetben kiskorú tanúval készített interjú audiovizuálisan rögzíthetnek, és ezeket a felvételeket bizonyítékként felhasználhatják a bírósági eljárás során.
- Lehetőség annak elrendelésére, hogy a kiskorú áldozatot megfelelő kommunikációs technológiák alkalmazásával hallgassák meg
- Az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat elkerüléséhez való jog
- Képzés és eszközök
- Multidiszciplináris jelleg/koordináció/együttműködés

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) hangsúlyozza, hogy „Az erőszakos cselekményeket – függetlenül attól, hogy a gyermektől, a képviselőtől vagy egy külső személytől érkezett róla bejelentés – szakképzett szakembereknek kell kivizsgálniuk, akik szerepkör-specifikus és átfogó képzésben részesültek, és ami a gyermekek jogaira alapozott és gyermekek szempontjait figyelembe vevő szemléletet követel meg. A szigorú, de gyermekek szempontjait figyelembe vevő vizsgálati eljárások segítenek biztosítani, hogy az erőszakot helyesen azonosítsák, és segítenek bizonyítékokkal szolgálni a közigazgatási peres, polgári peres, gyermekvédelmi és büntetőeljárásokban. Különös figyelmet kell fordítani annak megakadályozására, hogy a gyermeket a vizsgálat folyamán újabb ártalom érje. Ennek érdekében minden felet kötelezni kell arra, hogy a gyermek véleményét meghallgassa és kellő mértékben figyelembe vegye.” (UNCRC 13. sz. általános megjegyzés). A CRC továbbá megállapítja, hogy a gyermekek jogainak megsértése esetén „az államoknak különös figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy a gyermekek számára hatékony, gyermekek

szempontjait figyelembe vevő eljárásokat biztosítsanak” (5. sz. általános megjegyzés). Továbbá sürgeti a részes államokat, hogy „szabályokat és eljárásokat fogadjanak el és foganatosítsanak a fizikai erőszak, a szexuális bántalmazás vagy más erőszakos bűncselekmények kiskorú áldozatai számára, amelyek videofelvételre rögzített kihallgatásokkal elkerülik a tanúvallomás ismételt megtételét, ezáltal csökkentve az újratraumatizálást” (Általános vitafórum a gyermek meghallgatáshoz való jogáról). Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai IV.D.6 fej. és a európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára, Európai Bizottság, pl. 1., 2. és 6. elv.

Kutatás és tapasztalat: A kutatások kimutatták, hogy az ismételt kihallgatások nagyon traumatikusak lehetnek a gyermek számára és újratraumatizáláshoz vezetnek. Az ilyen „újratraumatizálásnak” még magánál a bántalmazásnál is károsabb hatása lehet a gyermekre. Ezért külön intézkedéseket kell hozni, amelyek lehetőséget biztosítanak a gyermek számára, hogy érzelmileg és fizikailag biztonságos és kedvező körülmények között szolgáltasson bizonyítékot az újratraumatizálás megelőzése, valamint a sikeres bűnügyi nyomozás és bírósági eljárás érdekében. A kutatások azt is kimutatták, hogy a gyermek kihallgatásában speciálisan nem képzett személyek által folytatott ismételt kihallgatások nagy valószínűséggel torzítják a gyermek beszámolóját a történetekről, mivel a kérdéseikkel befolyásolhatják a gyermeket, aminek káros következményei vannak a bűnügyi nyomozásra nézve. Ezért lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermek kihallgatása megfeleljen a bizonyításra vonatkozó szabályoknak és a védelemhez való jognak, illetve hogy az összegyűjtött bizonyítékok a bíróság számára érvényesek legyenek.⁵⁵

⁵⁵ Az itt említett kutatás számos publikációban szerepel, többek között: Henry, Jim (1997). Following Disclosure, System Intervention Trauma to Child Sexual Abuse Victims [A gyermek beszámolója után, a szexuálisan bántalmazott gyermekek traumájára javasolt rendszerintervenció]. Journal of Interpersonal Violence [Személyek közötti erőszak folyóirat] 1997, 12, 499; Newgent, Rebecca A., Fender-Scarr, Lisa K. és Bromley, Jamie L. (2002). The Retraumatization of Child Sexual Abuse: The Second Insult [A gyermekek szexuális bántalmazása során előforduló újbóli traumatizálás: A második bántalmazás]. National Institute for

Trauma and Loss in Children (A Gyermekeket ért Trauma és Vesztesség Országos Intézete), 2. kötet, 2. szám, 2002. ősz. Newlin, Chris, Cordisco Steele, Linda, Chamberlin, Andra, Anderson, Jennifer, Kenniston, Julie, Russell, Amy, Stewart, Heather és Vaughan-Eden, Viola (2014). Child Forensic Interviewing: Best Practices (A gyermek kihallgatása – Legjobb gyakorlatok). U.S. Department of Justice Office of Justice Programs Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (az Amerikai Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Programok Hivatalának Fiatalok Igazságszolgáltatás és Bűnmegelőzési Hivatala); Westcott Helen L. és Davies, Graham

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Bizonyítékon alapuló gyakorlat és protokollok

- Minden gyermek kihallgatása és az összes feltáró interjú során bizonyítékon alapuló protokollokat (pl. NICHD vagy NCAC) használnak;
- A kihallgatást végző szakemberek képzésben részesültek a bizonyítékon alapuló gyakorlatok és protokollok használatáról;
- A gyermek kihallgatását végző szakemberek által gyűjtött bizonyítékokat a bíróság előtt következetesen érvényesnek ismerik el.
- Szakértő személyzet

A gyermek kihallgatását és a feltáró interjúkat csak szakképzett munkatárs végezheti;

- A munkatársak rendszeresen részt vesznek a gyermekek kihallgatásáról szóló képzéseken;
- A munkatársakat felügyelik, illetve rendszeres iránymutatásban és tanácsadásban részesülnek, beleértve a szakmai értékelést is (lásd még: 9. előírás).

Helyszín és felvételek

- A Barnahusban speciális gyermekbarát kihallgatóhelyiségek állnak rendelkezésre a gyermek kihallgatásához;
- A kihallgatóhelyiségek kamerával és hangrendszerrel felszereltek, ami lehetővé teszi a kihallgatás jó minőségű rögzítését és a kihallgatás élő megfigyelését;
- Az összes interjút audiovizuálisan rögzítik;
- A kihallgatások felvételeit biztonságos helyen tárolják, amelyekhez csak korlátozott hozzáférés lehetséges.

Több szakterület és intézmény párhuzamos jelenléte

- A kihallgatásokat rutinszerűen egyetlen szakember végzi, miközben a munkáját a megfelelő helyiségből az érintett szakemberek figyelik;
- A szomszédos szobából lehetőség nyílik a kihallgatás élő megfigyelésére egy képernyőn keresztül;
- A megfigyelőknek szükség esetén lehetőségük van a kihallgatást végző szakemberrel közvetlenül, fülhallgatón keresztül kommunikálni;
- A kihallgatást végző szakembereket fel kell készíteni arra, hogyan dolgozzanak tolmács jelenlétében a kihallgatás során;
- A kihallgatást végző szakember elmagyarázza a tolmács szerepét a gyermeknek és a tolmácsnak. A kihallgatást végző szakember javaslata szerint a tolmács távközlési eszközök segítségével vagy személyesen vesz részt a kihallgatáson, utóbbi esetben a szakember jelöli ki a tolmács helyét a kihallgatóhelyiségben. A tolmácsolás minőségét és pontosságát egy másik tolmács ellenőrzése biztosítja;
- A kísérő nélküli és a menedékkérő gyermekekkel készített feltáró interjúkat az érintett bevándorlási hatóságok figyelik meg; valamint a gyermek törvényes gyámja és más érintett szakemberek;
- A megfigyelőcsapat munkáját egy ellenőrző lista segíti, amely biztosítja, hogy mindenki tisztában legyen a szerepével és a felelősségével;
- A nem bántalmazó családtagok és a gondviselők nem vehetnek részt a gyermek kihallgatásán.

Alkalmazkodás a gyermekhez

- A bűnügyi nyomozáshoz készített interjúk számát a lehető legkevesebbre korlátozzák.
- Amennyiben többszöri kihallgatás szükséges, az interjúkat ugyanaz a szakember készíti;

M (szerk.) (2002). Children's Testimony: A Handbook of Psychological Research and Forensic Practice (A gyermek tanúvallomása – A pszichológiai kutatás és a törvényszéki gyakorlat kézikönyve). Wiley Series of the Psychology of Crime, Policing and Law (Wiley: A bűnözés, a rendőrség és a jogalkotás pszichológiája), 2002. július; Jansson, Helene, Rathje, Pia és Gade Hansen, Søren (2015). The experience of children testifying in

court in cases of sexual abuse [Hogyan éli meg a gyermek a bíróságon tett tanúvallomást a szexuális bántalmazás eseteiben?]. A PCK Koppenhága Szexológiai Klinikája, Szexuális Bántalmazások Áldozatait Ellátó Központ, Rigshospitalet Koppenhága és a Dán Nemzeti Tanács a Gyermekekért.

- A kihallgatás igazodik az egyén helyzetéhez és jellemzőihez az életkorát, fejlettségét, nyelvi, kognitív és társadalmi szintjét, kulturális háttérét és érzelmi állapotát illetően;
- A különleges igényeket feltárják és teljesítik;
- Szükség esetén tolmácsolást ajánlanak fel.

A vádlott tisztességes eljáráshoz való jogának és a „fegyveregyenlőség elvének” tiszteletben tartása

- A védőügyvédnek lehetősége nyílik arra, hogy a gyermek beszámolóját követően kérdéseket tegyen fel a gyermeknek, például a gyermek második kihallgatását kezdeményezve;
- Amennyiben második kihallgatást indítványoznak, azon csak kiegészítő kérdések hangozhatnak el, az első kihallgatás során feltett kérdéseket nem szabad megismételni;
- Amennyiben második kihallgatást indítványoznak, a kihallgatást ugyanaz a szakember végzi, aki az első interjút készítette;
- A vádlott elkövető nem léphet a Barnahus területére, de a gyermek kihallgatását audiovizuális kapcsolaton keresztül megtekintheti.

„Elvárják a gyerekektől, hogy a kellemetlen kérdésekre válaszoljanak és olyan hivatalos hangon beszélnek velük, hogy attól csak rosszabbul érzik magukat és még nehezebb lesz nekik válaszolni.” —15 éves lány, szexuális bántalmazás áldozata

„A kihallgatást végző emberek. Szerintem rajtuk áll, vagy bukik az egész. Nyugodtnak és barátságosnak kell lenniük, ez a legfontosabb.” —16 éves fiú, családon belüli erőszak áldozata

„Nem szabadna a gyerekeket azzal kínozni, hogy annyiszor elmondadják velük az egészet ... Az annyira fájdalmas. Csak egyszer kelljen elmondani, szerintem, mondjuk ... Közvetlenül a pszichológusnak, aki majd elmondja a nyomozónak,

vagy valakinek és akkor ők majd az összes vallomást elviszik a bíróságra és a gyerekeknek nem kellene többször odamenni. Vagy, ha más nincs, a gyerek elmondhatná a bírónak ... De ne a bíróságon!” —14 éves lány, szexuális bántalmazás áldozata

„Szörnyű volt újra és újra elmondani ami velem történt – a rendőrségen, a nyomozóknak, aztán azt hiszem valami előzetes vizsgálatot folytató rendőrnek, nem tudom pontosan, ki volt, de azt tudom, hogy szörnyű volt annyiszor elmesélni.” —16 éves fiú, szexuális bántalmazás áldozata és tanúja⁵⁶

⁵⁶ Az idézetek forrása: Child-friendly justice: Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States [Gyermekbarát igazságszolgáltatás: A bírósági eljárásban áldozatokként, tanúként vagy peres félként részt vevő gyermekek perspektívái és

tapasztalatai 9 EU-tagállamban] (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2017. február) <http://fra.europa.eu/en/press-release/2017/child-friendly-justice-childs-perspective>

7. Előírás: Orvosi vizsgálat

Mi az előírás?

7.1. Értékelés: A Barnahus területén a speciálisan képzett munkatársak rendszeresen írnak egészségügyi szakvéleményeket, illetve készítenek igazságügyi orvostani értékeléseket.⁵⁷

7.2. Kezelés: Az orvosi kezelést a Barnahus területén végzik (kivéve a sürgős, illetve a bonyolult, speciális kórházi beavatkozásokat igénylő eseteket járó- vagy fekvőbetegek részére).

7.3. Munkatársak: Az orvosi vizsgálatokat szakképzett munkatársak végzik, akik speciális képzésben részesültek a fizikai, szexuális és érzelmi bántalmazás és a gyermek elhanyagolása jeleinek felismerését illetően.

7.4. Az esetek áttekintése és tervezése: Az esetek áttekintésére és tervezésére szolgáló megbeszélések során megfelelő orvosi személyzet van jelen.

7.5. Tájékoztatás és a gyermek részvétele: A gyermekek és családtagjaik/gondviselőik megfelelő tájékoztatásban részesülnek a rendelkezésre álló és szükséges kezelésekről és hatással lehetnek azok időzítésére, helyszínére és a beavatkozások körülményeire.

Miért kell betartani az adott előírást?

Európai jogszabályok:

- A gyermek véleményének megfelelő figyelembevétele
- Tájékoztatás
- A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog
- Segítségnyújtás és támogatás

- Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése
- Képzett szakemberek bevonása a pszichoszociális felmérésbe, a gyermek kihallgatásába és az orvosi vizsgálatokba / Képzések és eszközök
- Az (igazságügyi) orvostani vizsgálatok számát minimális szinten tartják

Útmutatás: Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) hangsúlyozta, hogy a gyermekek és a nem bántalmazó gondviselők és más családtagok számára biztosítani kell a különböző áldozatsegítő intézkedéseket, beleértve az orvosi, mentálhigiénés, szociális és jogi szolgáltatásokat is. A CRC szintén támogatja az utánkövetést és a hosszú távú beavatkozásokat. Az áldozatsegítő intézkedéseket részvételen alapuló megközelítés alkalmazásával, indokolatlan késedelem nélkül kell meghatározni. Különös figyelmet kell fordítani a gyermek véleményének meghallgatására és megfelelő figyelembevételére (CRC 13. sz. általános megjegyzés). A CRC továbbá hangsúlyozza az erőszak áldozatainak fizikai és pszichológiai felépülését elősegítő intézkedéseket, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat is. Az orvosi vizsgálat, a kezelés és adott esetben a speciális gyógykezelésre utalás szerves részét képezni a Barnahus által kínált szolgáltatásoknak, ami biztosítja az áldozatok egészséghez való jogát és gondoskodik az igazságügyi bizonyítékokról. (CRC 13. sz. általános megjegyzés). Lásd még: az Európa Tanács Guidelines gyermekbarát egészségügyről szóló iránymutatásai (2011) IV.19 fejelet.

Kutatás és tapasztalat: Egy adott gyermeknél egyszerre is előfordulhat a bántalmazás és az elhanyagolás többféle formája, amelyek közül néhányat csak orvosi vizsgálat révén lehet felfedezni. Így minden gyermek orvosi vizsgálata minden egyes esetben növeli a diagnózis pontosságát.

⁵⁷ Az igazságügyi orvostani vizsgálat egy vizsgálat, amely olyan sérülések nyomát keresi és olyan mintákat vesz, amelyek bizonyítékként felhasználhatók a rendőrségi nyomozás során vagy a bíróság előtt.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Értékelés

- A Barnahus területén rendszeresen írnak egészségügyi szakvéleményeket, illetve készítenek igazságügyi orvostani értékeléseket.

Kezelés

- Az orvosi kezelést adott esetben a Barnahus területén végzik; A Barnahus állandó kapcsolatban áll a helyi kórházzal, hogy a releváns eseteket átirányíthassa további vélemények kikérésére vagy kezelésekre elvégzésére, beleértve azokat a sürgős vagy bonyolult eseteket is, amelyek speciális, kórházi beavatkozásokat igényelnek járó- vagy fekvőbetegek részére, valamint hogy a kórházak is átirányíthassanak adott eseteket a szolgáltatáshoz.

Munkatársak

- A Barnahusban az egészségügyi szakvélemény kiadását, illetve a kezelést a gyermek igényeinek megfelelően gyermekgyógyász, nőgyógyász, igazságügyi orvosszakértő vagy a bántalmazott és elhanyagolt gyermekek szükségletei vonatkozásában megfelelő végzettséggel rendelkező szakápoló végzi;
- A munkatársak felkészültek az áldozat testén lévő sérülések és elváltozások fényképes dokumentálására;
- A Barnahus munkatársai az általános és a nemi szerv-vizsgálatokat gyermekbarát berendezések segítségével (pl. a szexuális bántalmazás vizsgálatára szolgáló videokolposzkóp és egy jó minőségű fényképezőgép a fizikai bántalmazások esetére), magas fokú hozzáértéssel végzik. Ha a fenti berendezések nem állnak rendelkezésre, a gyermeket olyan szolgáltatáshoz irányítják, amely késedelem nélkül képes elvégezni a vizsgálatot.

Az esetek áttekintése és tervezése

- Az esetek áttekintése és megtervezése a kezdeti felmérés és az utókezelés áttekintésekor tartott megbeszélések során, orvosi személyzet jelenlétében történik.

Tájékoztatás és a gyermek részvétele

- A gyermeket és a gondviselőket megfelelően tájékoztatják a vizsgálatról és a rendelkezésre álló kezeléssel;
- A Barnahus meghallgatja és megfelelő jelentőséget tulajdonít a gyermek véleményének a vizsgálatra és a kezelésre vonatkozóan.

8. Előírás: Terápiás szolgáltatások

Mi az előírás?

8.1. Értékelés és kezelés⁵⁸: Az értékelések és kezelés a Barnahusba irányított kiskorú sértettek és tanúk számára automatikusan rendelkezésére állnak.

8.2. A munkatársak: A mentálhigiénés szolgáltatásokat és kezeléseket speciálisan képzett szakemberek biztosítják.

8.3. Tájékoztatás és a gyermek részvétele: A gyermekek és családtagjaik/gondviselőik megfelelő tájékoztatásban részesülnek a rendelkezésre álló kezelésekről és hatással lehetnek azok időzítésére, helyszínére és a beavatkozások körülményeire.

8.4. Válságkezelés: A Barnahus átlátható szervezeti felépítéssel és állandó munkatársakkal rendelkezik, akik szükség esetén válságtámogatást nyújtanak a gyermek és a nem bántalmazó családtagok/gondviselők számára.

Miért kell betartani az adott előírást?

Nemzetközi és európai jogi kötelezettségek: Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (UNCRC) 39. cikke előírja, hogy a „részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy az elhanyagolás, a kizsákmányolás és a durva bánásmód [...] bármely más formájának [...] áldozatává vált bármely gyermek testi és szellemi rehabilitációját és a társadalomba való beilleszkedését megkönnyítsék”.

Európai jogszabályok:

- A gyermek véleményének megfelelő figyelembevétele Tájékoztatás
- A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog
- Segítségnyújtás és támogatás

- Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése
- Képzett szakemberek bevonása a pszichoszociális felmérésbe, a gyermek kihallgatásába és az orvosi vizsgálatokba / Képzés és eszközök

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) hangsúlyozta, hogy a gyermekek és a nem bántalmazó gondviselők és más családtagok számára biztosítani kell a különböző áldozatsegítő intézkedéseket, beleértve az orvosi, mentálhigiénés, szociális és jogi szolgáltatásokat is. A CRC szintén támogatja az utánkövetést és a hosszú távú beavatkozásokat. Az áldozatsegítő intézkedéseket részvételen alapuló megközelítés alkalmazásával, indokolatlan késedelem nélkül kell meghatározni. Különös figyelmet kell fordítani a gyermek véleményének meghallgatására és megfelelő figyelembevételére (CRC 13. sz. általános megjegyzés). A CRC azt is megerősítette, hogy a kezelés egy a sok szükséges szolgáltatás közül, amely megkönnyíti az erőszakot megtapasztaló gyermekek „testi és lelki rehabilitációját és a társadalomba való visszailleszkedését”. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye 39. cikke szerint az ilyen rehabilitációnak „a gyermek egészségét, önbecsülését és emberi méltóságát fejlesztő körülmények között kell történnie”. Különös figyelmet kell fordítani a gyermek véleményének meghallgatására és megfelelő figyelembevételére. A CRC hangsúlyozza továbbá, hogy a szolgáltatásokban a nem bántalmazó családtagoknak is részesülniük kell (CRC 13. sz. általános megjegyzés). Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2011) V.J. fej.; A gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) IV.B, V.E.1-3 fej. és európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára, 1. és 6. alapelv.

Kutatás és tapasztalat: A gyermek és szükség esetén a nem bántalmazó családtagok/gondviselők számára nyújtott hatékony kezelések minimálisra csökkenthetik a gyermek traumájának negatív társadalmi, érzelmi és fejlődési hatásait. Az indokolatlan késedelem elkerülése a hatékony kezelés

⁵⁸ Az igények meghatározása és a kezelési terv megfogalmazása az adott eset sajátosságaitól függően változhat.

biztosításának központi eleme, ezért a kezelést igénylő gyermekeket és nem bántalmazó családtagokat/gondviselőket a lehető leghamarabb terápiás/mentálhigiénés szolgáltatásokban kell részesíteni.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Értékelés és kezelés

- A Barnahusban rutinszerűen végeznek mentálhigiénés értékelést validált eszközök és kérdőívek alapján, amely a bizonyítékon alapuló és az átélt traumára épülő kezelési terv kidolgozásának alapja;
- A kezelés igazodik a gyermek sajátos jellemzőihez, többek között az életkorához, fejlettségéhez, nyelvi, kognitív és társadalmi szintjéhez, kulturális háttéréhez és érzelmi állapotához;
- Az első hivatalos terápiás foglalkozás a gyermek kihallgatását követően a lehető leghamarabb elkezdődik, hogy megakadályozzák a gyermek elbeszélésének torzulását és elkerüljék az indokolatlan késedelmet. Ha sürgős beavatkozásokra van szükség, igazságügyi szempontból érzékeny kezelést ajánlanak⁵⁹;
- Szükség esetén a gyermekek rövid és hosszú távú kezelésben részesülnek. Ha a Barnahus nem kínál hosszú távú kezeléseket, a gyermeket egy másik terápiás/mentálhigiénés szolgáltatáshoz irányítják, amely hosszú távú kezelést biztosít;
- Az értékelésnek és a kezelésnek soha nem feltétele az áldozat bűnügyi nyomozásban, büntetőeljárásban vagy tárgyalás során tanúsított együttműködési szándéka.

Munkatársak

- A mentálhigiénés szolgáltatásokat nyújtó munkatársak speciális képzésben részesültek az erőszak kiskorú áldozatainak és tanúinak értékelése és kezelése terén;

- A munkatársaknak rendszeresen lehetőségük van képzéseken, valamint iránymutatást, felügyeletet és tanácsadást célzó foglalkozásokon részt venni.

Tájékoztatás és a gyermek részvétele

- A gyermeket és a nem bántalmazó szülőket/gondviselőket rutinszerűen tájékoztatják a rendelkezésükre álló kezelésekről;
- A gyermeknek és a nem bántalmazó szülőknél/gondviselőknél lehetőségük van befolyásolni a tervezett kezelést, beleértve annak időzítését, helyét és menetét;
- A tájékoztatás és a kezelés a gyermek és a családtagjai/gondviselői által beszélt nyelven érhető el;
- Különös erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy az áldozatsegítő intézkedések megfeleljenek a különleges szükségleteknek, beleértve a fogyatékkal élő gyermekek igényeit.

Lelki segélyszolgálat

- A Barnahus átlátható szervezeti felépítéssel és a válságtámogatási szolgáltatások terén jártas, állandó, képzett munkatársakkal rendelkezik.
- A Barnahusban rendszeresen kínálnak válságtámogatást minden gyermeknek és nem bántalmazó családtagnak/gondviselőnek, aki ezt igényli.

⁵⁹ Ez akkor fordul elő, ha például a bírósági eljárások még folyamatban vannak, és a gyermeket tanúként beidézik, amire bizonyos európai országokban szükség van.

9. Előírás: Kapacitásépítés

Mi az előírás?

9.1. A szakemberek képzése: A Barnahus csapata és az érintett intézmények rendszeresen vesznek részt szakterületüknek megfelelő és a több területet egyszerre érintő problémák megoldásával kapcsolatos közös képzéseken.

9.2. Iránymutatás, felügyelet, tanácsadás: A Barnahus-csapat tagjai rendszeres iránymutatásban, felügyeletben, tanácsadásban és szakmai értékelésben részesülnek mind az egyéni esetek, mind pedig az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival folytatott munkájuk során felmerülő szakmai és személyes érzelmi megterhelés, kihívások és etikai dilemmák kezelését illetően.

Miért kell betartani az adott előírást?

Nemzetközi és európai jogi kötelezettségek: Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (UNCRC) 39. cikke előírja, hogy a „részben államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy az elhanyagolás, a kizsákmányolás és a durva bánásmód [...] bármely más formájának [...] áldozatává vált bármely gyermek testi és szellemi rehabilitációját és a társadalomba való beilleszkedését megkönnyítsék”.

Európai jogszabályok:

- A kihallgatást az erre kiképzett szakemberek végzik, vagy az az ő közvetítésükkel történik
- Segítségnyújtás és támogatás
- Képzett szakemberek bevonása a pszichoszociális felmérésbe, a gyermek kihallgatásába és az orvosi vizsgálatokba / Képzések és eszközök

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (CRC) a széles körű tájékoztatást ír elő, beleértve az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 19.

cikkében szereplő gyermekjogi megközelítést is. A szakemberek munkáját „kezdeti és folyamatos, általános és szerepkör-specifikus képzésekkel (szükség esetén ideértve az ágazatokon átívelő képzéseket is)” kell elősegíteni. A CRC azt is kimondja, hogy „a gyermekvédelmi rendszerben dolgozó szakembereknek képzettnek kell lenniük az intézmények közötti együttműködést és a protokollokat illetően” CRC 13. sz. általános megjegyzés Lásd még: az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásai (2011); a gyermekbarát szociális szolgálatokról szóló Európa tanácsi ajánlás (2011) és európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára.

Kutatás és tapasztalat: A speciálisan képzett munkatársak kulcsfontosságú indikátorai a jelen dokumentum különböző előírásainak. A Barnahushoz kapcsolódó szakemberek folyamatos szakmai továbbképzése és oktatása elengedhetetlen a munkatársak képzettségének és a szolgáltatás magas színvonalának biztosítása érdekében. A közös képzések elősegíthetik a multidiszciplináris és intézmények közötti csoportos együttműködést, például kölcsönös megértést és konszenzus kialakításával, valamint nagyobb rálátás biztosításával az egyes intézmények szerepeire és felelősségeire. Elengedhetetlen, hogy a munkatársak rendszeresen egyéni és csoportos iránymutatásban, szupervízióban, tanácsadásban és szakmai értékelésben részesüljenek, ami biztosítja a szakmai magatartási szabályok betartását, a magas színvonalú beavatkozásokat és megelőzi a munkatársak kiégését.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

A szakemberek képzése

- A Barnahus gyermekekkel dolgozó munkatársai kompetenciájának fejlesztésére és folyamatos továbbképzésére kidolgozott terv áll rendelkezésre⁶⁰;

⁶⁰ A képzés többek között a következőket tartalmazhatja: gyermekfejlődés; a gyermekbántalmazás és a gyermekelhanyagolás jelenségének megértése; a gyermek kihallgatása; gyermekbarát, traumaérzékeny

megközelítés a klinikai és igazságügyi vizsgálatokban; bizonyítékon alapuló traumaközpontú kezelés különböző formái; a jogi környezet és követelmények megértése; a kockázati tényezők azonosítása és a

- A Barnahus munkatársai egyéni képzési tervvel rendelkeznek, amelyet teljes mértékben végrehajtanak, illetve rendszeresen felülvizsgálják.
- Az intézmények közötti munkacsoport tagjai rendszeres vesznek részt közös képzésben és kapacitásépítési tevékenységekben, pl. átfogó és multidiszciplináris kérdésekben, a munkatársak sajátos szükségleteinek megfelelően;

Iránymutatás, felügyelet, tanácsadás

- A Barnahus-csapat tagjai számára egyéni és csoportos iránymutatással, felügyelettel és szakmai kérdésekkel kapcsolatos tanácsadás érhető el.
- A Barnahus-csapat tagjai számára egyéni és csoportos tanácsadás érhető el az egyedi esetekhez, valamint az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival való együttműködés során előforduló szakmai és személyes érzelmi terhek, kihívások és etikai dilemmák kezeléséhez.

10. Előírás: Megelőzés: Információ-megosztás, szemléletformálás és külső kompetenciaépítés

Mi az előírás?

10.1. Adatgyűjtés, információ-megosztás és szemléletformálás: Összesített és bontott adatokat/statisztikákat gyűjtenek össze és osztanak meg az érdekelt felekkel, ideértve a döntéshozókat, az egyetemeket, a gyermekvédelmi szakembereket és a szélesebb közvéleményt, hogy felhívják a figyelmet a gyermekekkel szembeni erőszakra és az multidiszciplináris és intézmények közötti (MD/IK) munkacsoportok reakcióinak szerepére a kutatások elősegítése és a bizonyítékon alapuló jogalkotás, szakpolitikák és eljárások támogatása érdekében.

10.2. Külső kompetenciaépítés: A Barnahus célzott tevékenységekkel építi a gyermekekkel és a gyermekekért dolgozó szakemberek kompetenciáját és szaktudását, például tanulmányi látogatások, információs találkozók és előadások szervezésével, valamint írásos anyagok összeállításával.

Miért kell betartani az adott előírást?

Nemzetközi és európai jogi kötelezettségek: Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (UNCRC) 39. cikke előírja, hogy a „részben államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy az elhanyagolás, a kizsákmányolás és a durva bánásmód [...] bármely más formájának [...] áldozatává vált bármely gyermek testi és szellemi rehabilitációját és a társadalomba való beilleszkedését megkönnyítsék”.

Európai jogszabályok:

- Szükséges intézkedések a kiskorú áldozatok magánéletének, személyazonosságának és imázsának védelme érdekében, továbbá annak

megakadályozása, hogy a gyermek beazonosítását lehetővé tevő információk nyilvánosságra kerüljenek.

- Képzés és eszközök
- Adatok és monitoring
- Ismeretterjesztés
- Megelőzés

Útmutatás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága az erőszakra nyílt vitát ösztönöz, a média és a civil társadalom bevonásával. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye a részben államok számára továbbá előírja egy „átfogó és megbízható országos adatgyűjtési rendszer létrehozását, a rendszerek (hatáselemzések), szolgáltatások, programok és eredmények szisztematikus nyomon követése és értékelése érdekében”. Az erőszak kiskorú áldozatainak és tanúinak nyújtott szolgáltatások fontos információkkal járulhatnak hozzá az adatgyűjtéshez. (UNCRC 13. sz. általános megjegyzés). Lásd még: európai uniós vitaanyag, amely 10 alapelvet javasol az integrált gyermekvédelmi rendszerek számára, beleértve a 3., 5., 6., 9. elveket.

Kutatás és tapasztalat: A tájékoztató tevékenység magába foglalhatja a gyermekek ellen elkövetett erőszakkal kapcsolatos általános és konkrét adatok, statisztikák és információk megosztását, felvilágosítást nyújt a megfelelő megelőzésről és megoldásokról, valamint fontos megelőző intézkedésként szolgálhat. A külső ismeretterjesztés és kompetenciaépítés segít a közvélemény figyelmének és támogatásának elnyerésében, növeli a szakemberek kompetenciát és a döntéshozók és jogalkotók elkötelezettségét a multidiszciplináris és intézmények közötti munkacsoportok által nyújtott megoldások iránt. A médiával való együttműködés biztosíthatja a szélesebb tömegek elérését és tájékoztatását. A médiával közösen végzett munka során biztosítani kell a gyermek identitásának és érdekeinek védelmét.

Példák az indikátorokra és/vagy az előírások teljesülésének kimutatására

Gyermekvédelem

- Intézkedéseket hoznak a gyermekek védelme, valamint a magánélet és az adatok védelme érdekében mindenfajta tájékoztatásban, beleértve az adatok biztonságos tárolását és korlátozott hozzáférhetőségét;
- A média bevonására etikai iránymutatások vannak érvényben, amelyeket be is tartanak;
- Iránymutatásokat kell kialakítani a Barnahus megfelelő, releváns és etikus bevonására az ismeretterjesztésbe, a kompetenciaépítésbe és a kampányokba, tanulmányok írásába, kutatások végzésébe, illetve konzultációk tartásába;
- A Barnahus munkatársai tisztában vannak a vonatkozó etikai iránymutatásokkal és megfelelő képzésben is részesültek ezekkel kapcsolatban.

Ismeretterjesztés és kompetenciaépítés

- A Barnahus rendszeresen szervez tanulmányi látogatásokat a szakemberek, a döntéshozók, a tudományos élet képviselői, a média és más érdekeltek számára.
- A Barnahus előadásokat, tréningeket és workshopokat is tart szakembereknek és diákoknak;
- A Barnahus adott esetben népszerűsítő kampányokban is részt vesz.

Adatgyűjtés és kutatás

- A lebontott adatok gyűjtésére érvényben van egy rendszer, amelynek szisztematikus használatával különböző bontások szerinti releváns adatokat tudnak összegyűjteni.
- A Barnahus az etikai megfontolások figyelembevételével támogatja kutatásokat, tanulmányok, felmérések és konzultációk létrejöttét.

Média

- A prevenciót és a közvélemény körében történő ismeretterjesztést elősegítő médiamunka a szolgálat funkciójának egyik hivatalos szempontja és a releváns munkatársak munkaköri leírásának részét képezi;
- A Barnahus vonatkozó munkatársainak lehetősége van a médiával kapcsolatos továbbképzésre.

A rendelkezések, a jogi kötelezettségek és az Európai Barnahus-előírások összekapcsolása – áttekintés

A következő oldalakon található táblázat bemutatja az európai Barnahus-előírások és három európai jogi eszközben megfogalmazott legfontosabb jogi kötelezettségek kapcsolatát: a gyermekek szexuális kizsákmányolással és bántalmazással szembeni védelméről szóló 2010. évi Európa tanácsi egyezmény (Lanzarotei Egyezmény), a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló, 2011. december 13-i uniós irányelv (a gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv, 2011/92/EU) és a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2012. október 25-i uniós irányelv (a bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv, 2012/29/EU).

A táblázat első oszlopa (Gyakorlati/működési standard) az európai Barnahus-előírásokat sorolja fel.

A második oszlop az egyes előírásokra leginkább vonatkozó jogi kötelezettségeket tartalmazza. A jogi kötelezettségek a PROMISE jogi kötelezettségek keretéből származnak. A keretet a PROMISE Jogok és Iránymutatások Összefoglalásában⁶¹ dolgozták ki, hogy meghatározzák a bűncselekmények sértetteire és büntetőeljárásokban való részvételükre vonatkozó alapvető kötelezettségeket. Ezt a keretet használták a releváns jogszabályok profiljának létrehozására az említett kulcsfontosságú kötelezettségek tekintetében.

A táblázat harmadik oszlopa (Jogi eszközök) a fent említett három európai jogi eszköz konkrét cikkeit tartalmazza, amelyek a releváns kötelezettségekre vonatkoznak. Ebben az oszlopban található továbbá a jogi eszközökben szereplő preambulumbekendések is, amelyek fontos értelmező útmutatást nyújtanak a jogi kötelezettségekről.

További információk:

A megfelelő jogi aktusokban szereplő preambulumbekendések és cikkek teljes szövege jelen dokumentum teljes változatában⁶², illetve a PROMISE Jogok és Iránymutatások Összefoglalásában található⁶³.

⁶¹ O'Donnell, Rebecca (2017) PROMISE Compendium of Law and Guidance: European and International Instruments concerning Child Victims and Witnesses of Violence [PROMISE Jogok és Iránymutatások Összefoglalása: Az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival kapcsolatos európai és nemzetközi eszközök], Stockholm, PROMISE Projektsorozat

⁶² Lind Haldorsson, Olivia (2017) Az Európai Barnahus Minőségi Előírások: Multidiszciplináris és intézmények közötti megoldások az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára <http://www.childrenatrisk.eu/promise/european-barnahus-quality-standards/>

⁶³ O'Donnell, Rebecca (2017) PROMISE Compendium of Law and Guidance: European and International Instruments concerning Child Victims and Witnesses of Violence [PROMISE Jogok és Iránymutatások Összefoglalása: Az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival kapcsolatos európai és nemzetközi eszközök], Stockholm, PROMISE Projektsorozat

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
1.1. A gyermek mindenk felett álló érdeke	Az irányelvekben megfogalmazott kötelezettségek alkalmazása során elsődleges szempont a mindenk felett álló érdek biztosítása	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 14. preambulumbekendés, 1.2. cikk A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 2., 6., 30. preambulumbekendés 18.1. cikk Lanzarotei Egyezmény: 30.1. cikk	A preambulumbekendésekre és cikkekre mutató hivatkozások az általános kötelezettségekre vonatkoznak, amelyek biztosítják a gyermek mindenk felett álló érdekét. Az egyes gyakorlatokra vonatkozó konkrét jogi kötelezettségek az 1.2., 1.3., 4.-10. előírásokban találhatóak.
1.2. A meghallgatáshoz és tájékoztatáshoz való jog	A gyermek véleményének megfelelő figyelembevétele	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 14., 42. preambulumbekendés, 1., 2., 10.1. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 19.3. cikk Lanzarotei Egyezmény: 14.1., 31.1. cikk	Lásd még a 6. előírást (A gyermek kihallgatása a gyermek a bünygyi nyomozási eljárásban való meghallgatáshoz való jogának érvényesítése mellett). Lásd még a 7. és 8. előírást.
	Tájékoztatás	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 21., 26., 30., 31. preambulumbekendés, 1.1., 3., 4., 6. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.1. cikk a, b; 31.2. 31.6. cikk	Lásd még a 6., 7. és 8. előírást.
	A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 34., 36. preambulumbekendés, 5.2-3., 7.1-7.8. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.6. cikk	Lásd még a 6. és 8. előírást. A Lanzarotei Egyezmény 31.6. cikkét itt idézzük, mert a benne foglalt vonatkozó tájékoztatást a gyermekek számára is érthető módon fogalmazták meg.
	Lehetőség annak elrendelésére, hogy a kiskorú áldozatot megfelelő kommunikációs technológiák alkalmazásával hallgassák meg	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 23.3. cikk a, b A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.5 cikk b Lanzarotei Egyezmény: 36.2 cikk b	Lásd még a 6. előírást.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
1.3. Az indokolatlan késedelem megelőzése	Nincs indokolatlan késedelem a tények bejelentése és az interjúk elkészítése között	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 20. cikk a A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3 cikk a Lanzarotei Egyezmény: 30.3. cikk, 35.1 cikk a	A preambulumbekendésekre és cikkekre mutató hivatkozások itt találhatóak, köztük olyan hivatkozásokkal, amelyek az indokolatlan késedelem elkerülésére vonatkoznak.
	Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 22.1. cikk	Lásd még az 5. és 7. előírást.
	Tájékoztatás	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 4.1., 6.1. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.2. cikk	Lásd még az 1.2. előírást.
	Segítségnyújtás és támogatás	A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 18.2., 18.3. cikk	Lásd még a 8. előírást.
2. Multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködés a Barnahusban	Multidiszciplináris jelleg/koordináció/együttműködés	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 38., 62. preambulumbekendés, 26.1. cikk Lanzarotei Egyezmény: 10.1., 10.3., 11.1. cikk	Lásd még a Lanzarotei Egyezmény 5.3. és 15. cikkét a megelőző intézkedésekről és a 38.1. cikk a-c bekezdését a nemzetközi együttműködésről.
3. Célcsoport	Megkülönböztetésmentesség	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 9., 10., 15., 19., 66. preambulumbekendés, 1., 22.3. cikk Lanzarotei Egyezmény: 2. cikk	Az itt felsorolt preambulumbekendések és cikkek széles körű kötelezettségeket írnak elő annak biztosítására, hogy minden gyermek egyenlő jogokkal rendelkezzen az igazságszolgáltatás és a segítség tekintetében.
	Az áldozatok azonosítására vonatkozó rendelkezések, beleértve azokat a különös rendelkezéseket, amelyek alapján a gyermek bűncselekmény áldozatának nyilvánítható, mint például a korhatár vagy a családtagok felmérése	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 19. preambulumbekendés, 1., 2.1., 17., 24.2. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 18.2., 18.3., 19.5. cikk Lanzarotei Egyezmény: 3. cikk a, 11.2., 14.4., 34.2., 35.3. cikk	A felsorolt cikkek közvetlenül a gyermek kihallgatására, az intézmények közötti tervezésre és esetkezelésre, az orvosi vizsgálatokra és a terápiás szolgáltatásokra vonatkoznak.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
4. Gyermekbarát környezet	Az interjúk az erre a célra tervezett vagy átalakított helyiségekben zajlanak	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 9.1., 9.3., 12.1., 18., 22.1., 22.4., 26. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3. cikk Lanzarotei Egyezmény: 35.1. cikk b	Lásd még a 6. előírást.
	Az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat elkerüléséhez való jog	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 19.1-2. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 30. preambulumbekzdés	Lásd még a Lanzarotei Egyezmény 31.1. cikkét. Lásd még a 6. előírást.
5. Intézmények közötti esetkezelés	Az irányelvekben megfogalmazott kötelezettségek alkalmazása során elsődleges szempont a mindenek felett álló érdek biztosítása	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 1. cikk c, 2. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 18.1., 19.2. cikk Lanzarotei Egyezmény: 30.1. cikk	Az intézmények közötti csapatnak a tervezés és az ügykezelés egésze során a gyermek mindenek felett álló érdekét mint alap gondolatot kell figyelembe vennie.
	Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 9., 55., 56., 58. preambulumbekzdés, 22.1-7. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 19.3. cikk	Az itt felsorolt preambulumbekzdések és cikkek az intézmények közötti munkacsoport az egyéni felmérések elvégzésében és a tervek kidolgozásában betöltött szerepére vonatkoznak.
	Multidiszciplináris jelleg/koordináció/együtműködés	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 62. preambulumbekzdés, 26.1. cikk Lanzarotei Egyezmény: 10.1. cikk	Lásd még a Lanzarotei Egyezmény 38.1. cikk a-c bekezdéseit a nemzetközi együtműködésről.
	A bizalmi körre vonatkozó előírások	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 18. preambulumbekzdés A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 30. preambulumbekzdés 19.1. cikk Lanzarotei Egyezmény: 14.1. cikk	A preambulumbekzdések és cikkek az intézmények közötti munkacsoport a gyermekek további bántalmazástól való védelmének biztosításában betöltött szerepére vonatkoznak.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
6. A gyermek kihallgatása	Tájékoztatás	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 21., 26., 30., 31. preambulumbekzdés, 1.1., 3.1-3., 4.1-2., 6. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.1., 31.2. cikk	Lásd még az 1.2. előírást.
	A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 9.1., 9.3., 12.1., 18., 22.1., 22.4., 26. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.6. cikk	Lásd még az 1.2. előírást. A Lanzarotei Egyezmény 31.6. cikkét itt idézzük, mert a benne foglalt vonatkozó tájékoztatást a gyermekek számára is érthető módon fogalmazták meg.
	A gyermekeket érintő nyomozások és bírósági eljárások során alkalmazott eljárások	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 58., 59., 66. preambulumbekzdés, 1.1., 18., 23.1. cikk Lanzarotei Egyezmény: 30.1-4., 31.1. cikk	Lásd még az 1.1.-1.3. előírásokat. Az 1.3. előírás a jogi kötelezettségeket fogalmaz meg, amelyek biztosítják, hogy ne forduljon elő indokolatlan késedelem a tények bejelentése és az interjúk elkészítése között.
	Az interjúk szükség esetén az erre a célra tervezett vagy átalakított helyiségekben zajlanak	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 23.2. cikk b A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3. cikk Lanzarotei Egyezmény: 35.1 cikk b	Lásd még a 4. előírást.
	A kihallgatást az erre kiképzett szakemberek végzik, vagy az az ő közvetítésükkel történik	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 23.2. cikk b A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3 cikk c Lanzarotei Egyezmény: 35.1 cikk c	Lásd alább a Képzések és eszközök részt is.
	A gyermek kihallgatását, ha lehetséges és helyénvaló, mindig ugyanazok a személyek végzik	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 23.2. cikk c A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3 cikk d Lanzarotei Egyezmény: 35.1 cikk d	

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
	A szexuális erőszak, a nemi alapú erőszak vagy a hozzátartozók közötti erőszak áldozatai esetében az interjút a gyermekkel azonos nemű szakember készíti	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 23.2. cikk d	
	A kihallgatások számát a lehető legkevesebbre korlátozzák, és csak feltétlenül szükséges esetekben, és csak a nyomozás és a bírósági eljárások céljából kerül rájuk sor	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 20. cikk b A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3 cikk e Lanzarotei Egyezmény: 35.1 cikk e	
	Minden kiskorú áldozattal vagy adott esetben kiskorú tanúval készített interjút audiovizuálisan rögzíthetnek, és ezeket a felvételeket bizonyítékként felhasználhatják a bírósági eljárás során.	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 24.1. cikk a A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.4. 4. cikk Lanzarotei Egyezmény: 35.2. cikk	Lásd még az 1.2. előírást.
	Lehetőség annak elrendelésére, hogy a kiskorú áldozatot megfelelő kommunikációs technológiák alkalmazásával hallgassák meg	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 58. preambulumbekzdés, 23.3. cikk a b A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.5 cikk b Lanzarotei Egyezmény: 36.2 cikk b	Lásd még az 1.2. előírást.
	Az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat elkerüléséhez való jog	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 58. preambulumbekzdés, 19. 1-2. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 30. preambulumbekzdés Lanzarotei Egyezmény: 31.1. cikk	Lásd még a 4. előírást.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
	Képzés és eszközök	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 61., 63. preambulumbekendés, 25. cikk</p> <p>A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 30. preambulumbekendés A</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 5.1., 5.2., 35.1. cikk c, 36.1. cikk</p>	Lásd még a 9. előírást.
	Multidiszciplináris jelleg/koordináció/együttműködés	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 38., 62. preambulumbekendés, 26.1. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 10.1. cikk</p>	Lásd még a 5. előírást.
7. Orvosi vizsgálat	A gyermek véleményének megfelelő figyelembevétele	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 1., 2., 10.1. és 10.2. cikk</p> <p>A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 19.3. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 14.1. cikk</p>	Lásd még az 1.2. előírást.
	Tájékoztatás	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 1.1., 3., 4., 6. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 31.1., 31.6. cikk</p>	Lásd még az 1.2. előírást.
	A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 5.2-3., 7.1-7.8. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 31.6. cikk</p>	Lásd még az 1.2. előírást. A Lanzarotei Egyezmény 31.6. cikkét itt idézzük, mert a benne foglalt vonatkozó tájékoztatást a gyermekek számára is érthető módon fogalmazták meg.
	Segítségnyújtás és támogatás	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 38. preambulumbekendés, 8.1-5., 9.1-3., 25.4. cikk</p> <p>A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 31. preambulumbekendés 18.1. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 14.1. cikk</p>	

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
	Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 9., 55., 56. preambulumbekzdés, 22.1., 22.4. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 19.3. cikk	Lásd még a 5. előírást.
	Képzett szakemberek bevonása a pszichoszociális felmérésbe, a gyermek kihallgatásába és az orvosi vizsgálatokba / Képzések és eszközök	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 25.4. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 36. preambulumbekzdés Lanzarotei Egyezmény: 5.1., 5.2. cikk	Lásd még a 9. előírást.
	BŰNÜGYI NYOMOZÁS: Az (igazságügyi) orvostani vizsgálatok számát minimális szinten tartják	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 20. cikk c d	
8. Terápiás szolgáltatások / mentálhigiénia	A gyermek véleményének megfelelő figyelembevétele	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 1., 2., 10.1. és 10.2. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 19.3. cikk Lanzarotei Egyezmény: 14.1. cikk	Lásd még az 1.2. előírást.
	Tájékoztatás	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 1.1., 3., 4., 6. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.1., 31.6. cikk	
	A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 5.2-3., 7.1-7.8. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.6. cikk	Lásd még az 1.2. előírást. A Lanzarotei Egyezmény 31.6. cikkét itt idézzük, mert a benne foglalt vonatkozó tájékoztatást a gyermekek számára is érthető módon fogalmazták meg.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
	Segítségnyújtás és támogatás	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 1.1., 8.1-5., 9., 17., 25.4. cikk</p> <p>A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 31. preambulumbekzdés 18.2., 18.3., 19.1-19.5. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 11.1. cikk, 14.1., 14.4. cikk</p>	Lásd még a Lanzarotei Egyezmény 38.1. cikk b bekezdését a multidiszciplináris jellegről a nemzetközi együttműködés vonatkozásában
	Az adott gyermek körülményeinek és a nem bántalmazó családtagok szükségleteinek egyedi felmérése	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 9., 55., 56. preambulumbekzdés, 22.1., 22.4. cikk</p> <p>A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 19.3. cikk</p>	Lásd még a 5. előírást.
	Képzett szakemberek bevonása a pszichoszociális felmérésbe, a gyermek kihallgatásába és az orvosi vizsgálatokba / Képzés és eszközök	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 66. preambulumbekzdés, 25.4. cikk</p> <p>A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 30., 36. preambulumbekzdés</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 5.1., 5.2. cikk</p>	Lásd még a 9. előírást.
9. Kapacitásépítés	A kihallgatást az erre kiképzett szakemberek végzik, vagy az az ő közvetítésükkel történik	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 23.2. cikk b</p> <p>A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.3 cikk c</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 35.1 cikk c</p>	Lásd még a 6. előírást.
	Segítségnyújtás és támogatás	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 66. preambulumbekzdés, 8.1-5., 9.1-3., 25.4. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 5.1., 5.2. cikk</p>	Lásd még a 7. és 8. előírást.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
	Képzett szakemberek bevonása a pszichoszociális felmérésbe, a gyermek kihallgatásába és az orvosi vizsgálatokba / Képzések és eszközök	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 61., 62., 66. preambulumbekzdés, 25. cikk A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 30., 36. preambulumbekzdés 20.3. cikk c Lanzarotei Egyezmény: 5.1., 5.2., 35.1. cikk c, 36.1. cikk	Lásd még a 6., 7. és 8. előírást.
10. Megelőzés: Információ-megosztás, szemléletformálás és külső kompetenciaépítés	Szükséges intézkedések a kiskorú áldozatok magánéletének, személyazonosságának és imázsának védelme érdekében, továbbá annak megakadályozása, hogy a gyermek beazonosítását lehetővé tevő információk nyilvánosságra kerüljenek.	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 21.1-2. cikk A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 20.6. cikk Lanzarotei Egyezmény: 31.1 cikk e	Az itt említett jogi kötelezettség alapvető fontosságú a szolgáltatás teljes munkájához, a jogi eszközök azonban főként a bírósági eljárások vonatkozásában összpontosítanak erre.
	Képzés és eszközök	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 61., 62. preambulumbekzdés, 25., 26.1. cikk A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 30., 36. preambulumbekzdés 23.1., 23.3. cikk Lanzarotei Egyezmény: 5.1., 5.2., 35.1. cikk c, 36.1., 38. cikk	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv 26.1. cikkét és a Lanzarotei Egyezmény 38. cikkét itt idézzük, mert a nemzetközi együttműködés keretében megvalósuló legjobb gyakorlatok cseréjére vonatkozó információkat tartalmaznak.
	Adatok és monitoring	A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 62., 64. preambulumbekzdés A szexuális bántalmazásról szóló irányelv: 44. preambulumbekzdés Lanzarotei Egyezmény: 10.2. cikk b	Szintén érdekes lehet a Lanzarotei Egyezmény X. fejezete, amely az Európa Tanács szintjén alkalmazott monitoring mechanizmusokra fókuszál.

BARNAHUS ELŐÍRÁS	VONATKOZÓ JOGI KÖTELEZETTSÉG	JOGI AKTUS	MAGYARÁZÓ TARTALOM
	Ismeretterjesztés	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 62. preambulumbekendés, 26.2. cikk</p> <p>A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 34., 45. preambulumbekendés 23.1., 23.3. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 5., 6. és 8. cikk</p>	
	Megelőzés	<p>A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv: 26.1., 26.2. cikk</p> <p>A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv: 34., 37., 45. preambulumbekendés 22., 23.1-3. cikk</p> <p>Lanzarotei Egyezmény: 4., 5.3., 7., 15., 16., 17., 38. cikk</p>	Lásd még a Lanzarotei Egyezmény 10.1., 10.3. cikkét, amelyek a szexuális bántalmazást és kizsákmányolást megelőző együttműködésre fókuszálnak. A bűncselekmények áldozatairól szóló irányelv 26.1. cikkét és a Lanzarotei Egyezmény 38. cikkét itt idézzük, mert a nemzetközi együttműködés keretében megvalósuló legjobb gyakorlatok cseréjére vonatkozó információkat tartalmaznak.

PROMISE

PROJECT SERIES

**The PROMISE Project Series
can be found at:
www.childrenatrisk.eu/promise**

Barnahus Quality Standards

Guidance for Multidisciplinary and Interagency
Response to Child Victims and Witnesses of
Violence

Enabling Child-Sensitive Justice

The Success Story of the Barnahus Model and its
Expansion in Europe

PROMISE Compendium of Law and Guidance

European and International Instruments concerning
Child Victims and Witnesses of Violence

The PROMISE Tracking Tool

Promoting Progress on Barnahus in Europe

Advocacy Guidance

This document was produced with co-funding from the European Union through the Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020). This publication only reflects the views only of the authors, and the European Commission cannot be held responsible for any use, which may be made of the information contained therein.

